Diyalog 2025/ 2: 926-951 (Research Article)

# Kolay Dil Çevirmenliği İçin Çevirmen Edinci Önerisi

**Fayıka Göktepe, İstanbul**

https://doi.org/10.37583/diyalog.1828067

***Öz***

Kolay Dil, bilişsel veya dilsel nedenlerle standart dilde yazılmış metinleri anlamakta güçlük yaşayan bireyler için geliştirilmiş bir dilsel varyasyondur. Avrupa'da uzun süredir erişilebilirlik politikalarının bir parçası olarak uygulanan Kolay Dil, Türkiye'de henüz yeni bir alandır ve özellikle diliçi çeviri ile göstergelerarası çeviri kesişiminde özgün bir çeviri pratiği olarak konumlanmaktadır. Bu çalışma, Kolay Dil çevirmenliğinin gerektirdiği edinçleri çeviribilim kuramları temelinde tartışmakta ve bu alana özgü bir çevirmen edinci önerisi sunmaktadır. Kuramsal çerçeve, çeviri edinci ve kültürlerarası çeviri edinci kavramları ile işlev-odaklı ve eylem-odaklı yaklaşımlardan hareketle oluşturulmuştur. Her bir edinç alanı için dillerarası çevirmen edinci temel alınmış, bu yapı Kolay Dil çevirmenliğinin gerektirdiği özgül becerilerle ilişkilendirilmiştir. Bu temelden yola çıkarak problem çözme, araştırma, metin, alan/konu, kültür içi aracılık, duyuşsal, edimbilimsel iletişim, etik ve yaratıcı çeviri gibi dokuz temel edinç alanı belirlenmiş ve her biri Kolay Dil çeviri sürecinin gereklilikleriyle bağlantılı olarak yeniden tanımlanmıştır. Çalışma, Kolay Dil çevirisinin yalnızca dilsel bir dönüşüm değil, hedef kitlenin bilişsel profiline uygun, etik sorumluluk içeren ve yaratıcı müdahaleler gerektiren çok katmanlı bir tasarım süreci olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda önerilen edinç modeli, Kolay Dil çevirmenliğinin kurumsallaşması, çevirmen eğitimi programlarının geliştirilmesi ve alana özgü standartların oluşturulması için bir temel sunmaktadır.

***Anahtar Sözcükler:*** *Kolay Dil, çevirmen edinci, erişilebilirlik, diliçi çeviri, Türkiye.*

***Abstract***

***A Proposal for Translation Competence in Easy Language Translation***

Easy Language is a linguistic variety developed for individuals who experience difficulties understanding texts written in Standard Language due to cognitive or linguistic reasons. Although Easy Language has long been implemented as part of accessibility policies in Europe, it is a relatively recent development in Türkiye, occupying a unique position at the intersection of intralingual and intersemiotic translation. The present study discusses the competences required for Easy Language translation within the framework of Translation Studies and proposes a specific translator competence model for this domain. The theoretical framework is informed by the concepts of translation competence and intercultural translation competence, drawing on function-oriented and action-oriented approaches. The model of interlingual translator competence is taken as the basis for each competence area, which is then related to the specific requirements of Easy Language translation. It is evident that the Easy Language translation process demands a high level of proficiency in nine core competence areas, which are identified and redefined in relation to the demands of the aforementioned process. These nine core competence areas are as follows: problem-solving, research, textual, domain-specific/thematic competence, intracultural mediation, affective, pragmatic-

Einsendedatum: 30.09.2025 Freigabe zur Veröffentlichung: 15.12.2025

communicative, ethical, and creative translation competence. The study demonstrates that Easy Language translation is not merely a linguistic transformation, but a multilayered design process that addresses the cognitive profiles of target audiences, involves ethical responsibility, and requires creative intervention. In this context, the proposed competence model provides a foundation for the institutionalisation of Easy Language translation, the development of translator training programs, and the establishment of domain-specific standards.

***Keywords:*** *Easy Language, translator's competence, accessiblity, intralingual translation, Türkiye.*

**EXTENDED ABSTRACT**

Easy Language is a linguistic variety developed for individuals who experience difficulties understanding Standard Language texts due to cognitive or linguistic factors. Although Easy Language has long been integrated into accessibility and inclusion frameworks across Europe, it is a relatively new and developing area in Türkiye, where it is emerging as a distinct field at the intersection of intralingual and intersemiotic translation. Within the context of Translation Studies, this paper examines the competences required for Easy Language translation and proposes a translator competence model adapted to this domain. The theoretical framework combines perspectives on translation competence and intercultural communication with function-oriented and action-oriented approaches.

From this perspective, translation into Easy Language is not merely a process of linguistic simplification but a multilayered act of redesign. It involves restructuring meaning, managing information flow, and, where necessary, supporting comprehension through visual or multimodal elements suited to the cognitive characteristics of the target group. The process requires a high degree of responsibility, intra-cultural awareness, and ethical sensitivity, as well as creative interventions that ensure clarity without loss of content. Based on general models of translation competence but tailored to the demands of Easy Language, the proposed framework identifies nine interrelated competences:

1. Problem-solving and decision-making competence – identifying potential comprehension barriers in the source text and developing strategies to overcome them; making decisions that prevent both information loss and cognitive overload, while ensuring the message remains coherent and complete.

2. Research competence – using appropriate sources (dictionaries, parallel texts, pedagogical and psychological literature, expert consultation) to provide clear and accurate information; identifying which terms require definition, explanation, or illustration in order to facilitate understanding.

3. Textual competence – analyzing the communicative function and structure of the source text, then reformulating it in line with the purpose and needs of the target audience. This may include genre-consistent reconfiguration, such as transforming dense informational passages into clearly structured instructions, while maintaining the original intention and factual accuracy.

4. Thematic/domain-specific competence – ensuring factual precision and conceptual clarity in the relevant thematic field; in the context of Türkiye, where institutional and terminological resources are still limited, this competence places particular emphasis on terminological transparency, conceptual accuracy, and comprehensibility for the audience.

5. Intra-cultural mediation competence – mediating within the same culture between groups that differ in cognitive, linguistic, and experiential background. This involves adapting the text to the addressees' cultural and social codes to promote understanding, recognition, and engagement.

6. Affective competence – demonstrating empathy, maintaining respect toward adult readers, and avoiding infantilizing tone. This includes sensitivity to motivational aspects and the use of supportive visual design to strengthen engagement and accessibility.

7. Pragmatic-communicative competence – creating context-appropriate and medium-specific communication strategies that prevent misunderstandings and ensure comprehensibility across different social or communicative settings, including digital and multimodal environments.

8. Ethical competence – guided by the principles of accessibility, participation, neutrality, and confidentiality. Translators should be aware of their professional boundaries and of the ethical consequences of simplification, particularly in terms of dignity, accuracy, and representation within the Türkiye context.

9. Creative translation competence – performing function-preserving transformations such as reordering, rephrasing, and explicitation. Knowledge content, communicative purpose, and functional intent are maintained, while form, sequence, density, and modality are flexibly adjusted to the needs of the audience.

Within this framework, Easy Language translation is understood as an iterative process involving analysis, redesign, multimodal adaptation, revision, and validation. The goal is not formal equivalence but functional understanding: the addressee should be able to grasp the content and, where relevant, act upon it. Ethical considerations are therefore central to every decision about omission, reformulation, and visualization; they determine whether accessibility truly leads to participation and inclusion.

For Türkiye, the proposed competence model provides a foundation for institutionalization, professional training, and the creation of evaluation and quality assurance mechanisms. It highlights the need for interdisciplinary collaboration among linguists, educators, psychologists, and accessibility experts. Furthermore, it supports the development of localized guidelines and pilot projects that will contribute to a sustainable infrastructure for Easy Language practice. Ultimately, the model aims to clarify the professional profile of the Easy Language translator: a specialist who not only simplifies language but also designs communication for cognitive accessibility, mediates within culture, and ensures that understanding becomes genuinely inclusive.

## Giriş

Kolay Dil, erişilebilirlik ve engelsiz iletişim kapsamında Avrupa ülkelerinde on yıllardır uygulanan bir yöntemdir. Ülkemizde ise Kolay Dil yeni kavramsallaştırılmış (Demirkıvıran 2024a) ve henüz çok bilinmemekle beraber, bu diliçi ve göstergelerarası çeviri türü disiplinlerarası yeni bir alan açmıştır. Bu alan, özellikle çeviribilim açısından özgün bir uzmanlık sahası olarak dikkat çekmektedir. Kolay Dil çevirilerinin bu alanda yetişmiş ya da bu doğrultuda özel olarak eğitilecek çevirmenler tarafından gerçekleştirilmesi gerekir; çünkü Kolay Dil çevirisi, bilindik dillerarası ya da geleneksel diliçi çeviri türlerinden önemli ölçüde farklıdır.

Bu çeviri türünde çevirmen, hedef kitlenin bilişsel ve dilsel özelliklerini dikkate alarak dilsel aktarımın ötesine geçer. Anlamı yeniden yapılandırır, bilgi akışını hedef kitleye uygun biçimde düzenler, metni erişilebilir hâle getirir (Demirkıvıran 2024b: 41). Hedef kitlenin özel durumları nedeniyle çevirmen yüksek sorumluluk bilinciyle hareket eder, kültür içi bilgiye hâkim olur, etik ilkelere titizlikle uyar. Kolay Dil çevirisi bu yönleriyle, klasik çeviri uygulamalarına kıyasla farklı bir edinç seti, özel yöntem bilgisi ve hedef kitleye odaklanan yeni bir çevirmenlik anlayışı gerektirir.

Öncelikle Kolay Dil nedir? Kolay Dil, özellikle bilişsel ya da dilsel nedenlerle standart dilde yazılmış metinleri anlamakta güçlük yaşayan bireyler için geliştirilmiş bir dilsel varyasyondur. Kolay Dilin temel amacı, bilgiyi herkes için erişilebilir kılmaktır. Bu dil biçimi; kısa ve açık cümlelerin kullanılması, soyut ve mecazlı anlatımlardan kaçınılması, bilgi yoğunluğunun azaltılması ve görsellerle desteklenmesi gibi ilkeler üzerine kuruludur. Kolay Dil metinleri, bilişsel kısıtları bulunan bireyler, öğrenme güçlüğü yaşayanlar, dil yeterliği sınırlı kişiler, yeni bir dili öğrenme sürecinde olan bireyler ve yaşlılar açısından önemli bir iletişim aracı işlevi görmektedir (Göktepe / Demirkıvıran 2024).

Kolay Dil tanımından da anlaşılacağı üzere, Kolay Dil çevirisi bilgi, teknik ve yöntem gerektiren bir uzmanlık alanıdır. Bu çeviri türü, dilsel dönüşümle sınırlı değildir; metnin hedef kitlenin özelliklerine uygun biçimde yeniden tasarlanmasını, içerik ve sunumun özel gereksinimlere göre yeniden yapılandırılmasını ve tüm sürecin belirli çeviri stratejileri doğrultusunda yürütülmesini içerir. Bu nedenle Kolay Dil çevirisi, dilsel ve kültürel yeterlilikten çok daha fazlasını; hedef kitlenin bilişsel profiline uygun stratejik kararlar alabilen, etik sorumluluk taşıyan ve yaratıcı çözümler geliştirebilen çevirmenlik yeterliklerini zorunlu kılar. Bu özellikleriyle Kolay Dil çevirisi, çeviribilim alanında yeni bir uygulama ve araştırma sahası olarak önem kazanmaktadır.

## 1. Diliçi Çeviri Olarak Kolay Dil

Kolay Dilin öncelikle diliçi çeviri kapsamında konumlandırılması, bu çeviri türünün kaynak ve erek dil arasındaki yapısal ilişki bakımından dillerarası çeviriden ayrılmasıyla ilgilidir. Kolay Dil uygulamaları, aynı dilin farklı düzeyleri arasında anlam aktarımına dayanır; kaynak metin standart dilde yazılmıştır, erek metin ise aynı dilin farklı bir varyantı olan Kolay Dilde üretilir. Bu süreçte dil değişmez, ancak dilsel düzey, söylem örgütlenmesi, metinsel yapı ve bilgi aktarım biçimi dönüşür. Bu özellik, Kolay Dil çevirisini doğrudan diliçi çeviri kuramlarının kapsamına yerleştirir.

Diliçi çeviri kavramının bilimsel olarak ele alınmasının kuramsal çıkış noktası, Roman Jakobson'un (1959) "On Linguistic Aspects of Translation" başlıklı çalışmasıdır. Jakobson bu çalışmasında çeviriye, özellikle diliçi çeviri kavramı açısından önemli katkılar sunmuş ve çeviri türlerini üçlü bir ayrım çerçevesinde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya geçmeden önce, anlamın yalnızca nesnel gerçekliğe veya fiziksel deneyime indirgenemeyeceğini göstermek üzere Bertrand Russell'a atıfta bulunur. Russell'ın "Hiç kimse 'peynir' kelimesini anlayamaz, eğer o kişi peynirle dil dışı bir tanışıklık kurmamışsa" yönündeki görüşünü tartışarak, kelime anlamlarının yalnızca fiziksel deneyime dayanmadığını; aksine dilsel sistem içinde ve diğer göstergeler aracılığıyla da kavranabileceğini örneklerle açıklar. Örneğin, "ambrosia" ya da "nektar" kelimeleri fiziksel deneyim olmaksızın mitolojik bağlam yoluyla anlaşılabilir. Benzer şekilde, Almanca bilmeyen bir kişi de "Käse" kelimesinin "pıhtılaştırılmış sütten yapılan bir gıda" anlamına geldiğini öğrendiğinde, peyniri tatmadan kavramı anlayabilir (1959: 232). Jakobson, bu tartışmadan hareketle çeviriyi üç başlık altında sınıflandırır: (1) diliçi çeviri (intralingual translation) — dilsel göstergelerin aynı dilde başka göstergelerle yeniden ifade edilmesi; (2) diller arası çeviri (interlingual translation) — dilsel göstergelerin başka bir dil aracılığıyla yeniden üretilmesi; (3) göstergelerarası çeviri (intersemiotic translation) — dilsel göstergelerin dilsel olmayan gösterge sistemleri aracılığıyla yeniden üretilmesi (1959: 233).

Jakobson'un anlamın fiziksel deneyime indirgenemeyeceğine ilişkin yaklaşımı, Kolay Dil çevirisinin temel işleyişini kavramak açısından belirleyicidir. Kolay Dil uygulamalarında hedef kitleye aktarılan kavramların önceden deneyimlenmiş olması beklenmez; bunun yerine anlam diliçi açıklamalar, tanımlar veya örnekler yoluyla yeniden inşa edilir. Başka bir deyişle, Kolay Dil çevirisi karmaşık ya da soyut kavramları aynı dil içinde daha bilindik sözcükler ve açık tanımlamalarla yeniden üretir. Örneğin "adalet" kavramının "her insana aynı davranmak" biçiminde açıklanması, Jakobson'un diliçi çeviri tanımıyla örtüşür. Bununla birlikte, Kolay Dil çevirisi yalnızca diliçi çeviri stratejileriyle sınırlı değildir; Jakobson'un üçüncü kategori olarak tanımladığı göstergelerarası çeviri de Kolay Dil uygulamalarında önemli bir rol oynar. Kolay Dil metinleri çoğu zaman sözel sadeleştirmeyle birlikte görseller, semboller, piktogramlar, tablolar veya grafikler gibi dil dışı gösterge sistemleriyle desteklenir. Bu unsurlar, özellikle soyut kavramların somutlaştırılmasında ve metnin anlam yapısının hedef kitle açısından daha kolay anlaşılır hâle getirilmesinde tamamlayıcı bir işlev görür. Böylelikle Kolay Dil çevirisi, diliçi ve göstergelerarası çeviri stratejilerini bir arada kullanarak anlamın çok katmanlı biçimde yeniden üretilmesini sağlar. Bu nedenle Kolay Dil çevirisi, bir dilin tüm ifade olanaklarını kullanmak yerine, bu olanakları hedef kitlenin anlayabileceği ölçüde seçerek, anlaşılabilir, erişilebilir ve işlevsel metinler üretmeyi amaçlar. Dolayısıyla Kolay Dil çevirmenliği, yalnızca dilsel bir sadeleştirme değil; aynı zamanda hedef grubun bilişsel profilini dikkate alan çok boyutlu bir yeniden yapılandırma sürecidir.

Bu tür bir çeviri etkinliğini başarıyla gerçekleştirebilmek, çevirmenlerin yalnızca dillerarası çeviri alanında geçerli olan genel edinçlere sahip olmalarını değil, aynı zamanda Kolay Dil çevirmenliğine özgü çok boyutlu yetkinlikleri de geliştirmelerini gerektirir. Dillerarası çeviri yapan çevirmen edinçleri, literatürde genellikle iki ana başlık altında sınıflandırılmakta ve bu başlıkların altında çeşitli alt edinçler tanımlanmaktadır. Oysa Kolay Dil çevirmenlerinin edinç alanları, her bir edinç türünün kendi içinde özgül içeriksel nitelikler taşıması nedeniyle, tek tek ve ayrıntılı biçimde ele alınmayı gerektirir. Bu durum, Kolay Dil

çevirmenliğini hem dilsel hem bilişsel hem de etik açıdan özgün bir uzmanlık alanı hâline getirir.

Çalışmada, mevcut çeviribilim literatüründe ağırlıklı olarak genel çeviri bağlamında tanımlanan çevirmen edinçlerinden hareketle, Kolay Dil çevirmenliği için gerekli nitelikteki yeni edinç alanları ortaya konulacaktır. Bu yaklaşım, hem hedef kitlenin özel durumları ve ihtiyaçlarının hem de Kolay Dil çeviri sürecinde dikkatle gözetilmesi gereken bilişsel, dilsel ve etik hususların, dillerarası ve diğer diliçi çeviri uygulamalarından önemli ölçüde farklılık göstermesi gerçeğine dayanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, mevcut edinç modellerini yalnızca uyarlamakla yetinmeyip, Kolay Dil çevirmenliğinin özgün koşullarına uygun şekilde yeni ve çok boyutlu bir edinçler çerçevesi önermeyi amaçlamaktadır.

## 2. Genel Çeviri Edinçleri

Bir yerde çeviri söz konusuysa – bu ister dillerarası ister diliçi bir aktarım olsun – her zaman çevirmen ve dolayısıyla çevirmen edinci devreye girer. Esra Birkan Baydan, *Çeviri Eğitiminde Çeviri/Çevirmenlik Edinci: Problem Çözme ve Karar Verme Konusunda Bir Farkındalık Uygulaması* (2016) başlıklı makalesinde çeviri edincini iki üst başlık altında ele alır; bilişsel ve sosyo-kültürel edinç. Baydan bu edinçlerin kapsamını tartışırken yalnızca kendi yorumunu sunmakla kalmaz; Hans J. Vermeer'in skopos kuramı çerçevesindeki katkılarına, Margherita Ulrych ve Christina Schäffner'in çeviri pedagojisi üzerine yaklaşımlarına, Beverly Adab'ın kültürel farkındalık vurgusuna, Türkiye'de ise Ayşe Nihal Akbulut, Ülker İnce ve Işın Bengi-Öner gibi isimlerin çeviri eğitimi ve edinci hakkındaki çalışmalarına atıf yaparak değerlendirmesini derinleştirir.[1] Ayrıca Kußmaul'un TAP (sesli düşünme) yöntemiyle zihinsel süreçleri görünür kılma çabasına, Fraser'ın otomatikleşmiş stratejilerin bilinç düzeyine çıkarılması yönündeki eleştirilerine ve Robinson'un çeviri sürecini hem bilinç hem de bilinçaltı süreçlerin etkileşimi olarak kavramsallaştırmasına da yer vererek farklı bakış açılarını bir arada sunar. Baydan'a göre, çeviri edinci bilişsel açıdan tanımlandığında çeviri yapabilmek için gerekli zihinsel veya entelektüel kapasiteyi ifade eder. Bununla birlikte, bilişsel ve sosyo-kültürel boyutlar birbirini tamamlar niteliktedir ve her iki yaklaşımın ortak noktasında çeviri edincinin esasen çevirinin doğasına ilişkin bir bilinçlenme ve farkındalık süreci olduğu ortaya çıkar. Bu çerçevede Baydan, çeviri edincini iki temel boyut altında değerlendirir: Bunlardan ilki, çevirinin ne olduğu, nasıl bir etkinlik olduğu ve hangi sorumlulukları beraberinde getirdiğine dair bilinç ve farkındalık düzeyini kapsayan *çeviri üst edinci*dir. İkinci boyut ise, bu üst edinci kazanmış bir çevirmenin mesleğini nasıl konumlandırdığıyla ilişkili olan *çevirmenlik edincidir* (Baydan 2013: 103-125). Çeviri edinci, teknik bir beceri değil; bilişsel ve sosyo-kültürel boyutlarıyla çevirmenin hem zihinsel kapasitesini hem de kültürel duyarlılığını geliştiren çok katmanlı bir yetkinliktir. Bu nedenle, çeviri süreci metin aktarımının ötesinde, çevirmenin problem çözme, karar verme ve mesleki konumlanma biçimlerini de içeren bütüncül bir bilinç ve farkındalık alanı olarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca çevirmenin sorumluluklarını yerine getirebilmesi için genel bir bilinçlenme yeterli olmayabilir, edinç ancak belirli bilgi ve becerilerin edinilmesiyle mümkündür. Baydan,

[1] Kaynakçalar için bkz. Baydan 2013: 123–125.

bu bilgi ve becerileri çeviri üst edincinin alt alanları olarak sınıflandırır ve problem çözme ile karar verme edincini, araştırma edincini, metin edincini, alan/konu edincini ve kültür/dil bilgisi edincini birbirini tamamlayan unsurlar olarak ele alır (Baydan 2013: 107-116). Çeviri edinci, bütüncül bir yetkinliktir. Bir çevirmenin profesyonelliği, bu alt alanlardan herhangi birinde eksiklik göstermeden, hepsini bir arada ve etkin bir biçimde kullanabilme becerisiyle ölçülür. Bu nedenle çeviri eğitimi, bu alt edinçleri kazandırmaya yönelik pratik ve teorik bir süreç olarak yapılandırılmalıdır. Problem çözme ve karar verme edinci, çevirmenin metin içindeki sorunları tespit edip uygun stratejiler geliştirmesini sağlarken; araştırma edinci, çeviri sürecinde ortaya çıkan problemlerin çözümü için hangi kaynaklardan nasıl yararlanılacağını bilmektir. Metin edinci, metnin türsel, yapısal ve işlevsel özelliklerini kavramayı, yorumlamayı ve bunları çeviri sürecine aktarmayı gerekli kılar. Alan/konu edinci, çevirmenin metnin uzmanlık gerektiren içeriğine hâkimiyetini; kültür/dil bilgisi edinci ise kaynak ve erek kültür arasındaki farklılıkları doğru yorumlayıp aktarabilme becerisini içerir. Böylelikle çeviri üst edincinin bu alt alanları, çevirmenin hem bilişsel hem de sosyo-kültürel düzeyde yetkinleşmesini sağlayarak çeviri sürecinin işlevselliğini artırır.

Tüm bu bilgiler Kolay Dil kapsamında değerlendirildiğinde Kolay Dil çevirisi, klasik anlamda dillerarası ya da diliçi çeviriden ayrışan ve özel edinçler gerektiren bir alan olarak karşımıza çıkar. Çünkü Kolay Dilin hedef kitlesi, okuma güçlüğü yaşayan bireyler, zihinsel engelliler, yaşlılar veya farklı nedenlerle karmaşık metinleri anlamakta zorlanan topluluklardır. Bu nedenle, Kolay Dil çevirmenliği genel çevirmen edinçleri (*problem çözme, araştırma, metin bilgisi, alan bilgisi, kültür/dil bilgisi gibi*) ile sınırlı kalmaz, daha ileri düzeyde eleştirel düşünme, etik yaklaşım, görsel okuma ve empati duyusu edinçleri de gerektirir. Başka bir deyişle, Kolay Dil çevirmeni yalnızca metinleri aktarmaz; okurun bilişsel kapasitesine uygun, anlaşılabilirlik ilkeleri çerçevesinde işlevsel ve güvenilir bilgi aktarması gerekir. Bu kapsamda bilgi türleri (Uslu 2010: 15-17)[2] çevirmenin sahip olması gereken edinçlerle doğrudan bağlantılıdır; çünkü her metin bir veya birden fazla bilgi türüyle şekillenir ve bu bilgilerin hedef kitleye uygun biçimde aktarımı ancak çevirmenin çok yönlü edinciyle mümkündür. Yani Kolay Dil çevirmenliği, klasik çeviri edincini aşarak pedagojik, etik, görsel, iletişimsel ve duygusal boyutları kapsayan çok yönlü bir yeterlilik alanına dönüşür. Çünkü Kolay Dilin başarısı metnin sadece uygun çevrilmesine değil, okurun gerçekten anladığından emin olunmasına bağlıdır.

## 3. Kolay Dil Çevirmenlerinin Edinçleri

Kolay Dil çevirmenleri, yalnızca dilsel yetkinlikleriyle değil, artan sorumluluklarının gerektirdiği çok boyutlu becerileriyle de ön plana çıkar. Bu tür çeviride çevirmen, hedef grubun metni anlayıp anlamadığını öngörebilme, uygun ifade biçimlerini sezebilme ve iletişimsel bağlamı doğru kurabilme becerilerine sahip olmalıdır. Bu noktada özellikle sosyal zekâ, hedef kitleyle empati kurma, onların bilgi işleme biçimlerini fark etme ve buna uygun dilsel–görsel stratejiler geliştirme açısından belirleyici bir rol oynar. Dolayısıyla Kolay Dil çevirmenlerinin sahip olması gereken edinçler, yalnızca teknik veya dilsel boyutla sınırlı kalmaz; farklı bilgi türlerini ve alıcı profillerini gözeten özel bir donanım gerektirir. Buradan hareketle, kuramsal

[2] Modern epistemolojiye göre dört temel bilgi türü şunlardır: önermesel bilgi (knowledge that), tanıma yoluyla bilgi (knowledge by acquaintance), betimleme yoluyla bilgi (knowledge by description) ve nasılın bilgisi (knowledge-how).

çerçevenin oluşturulmasında Baydan ve Demirkıvıran yaklaşımlarından yararlanılacaktır. Baydan ve Demirkıvıran, çeviri edinci ve kültürlerarası çeviri edinci kavramlarını Türkiye bağlamında ele alarak çevirmen rollerini ve yeterlik alanlarını ayrıntılı biçimde tartışmıştır. Türk çevirmen profiline dayalı bu değerlendirmeler, Kolay Dil çevirmenliğini yerel bağlamda kavramsallaştırmak için önemli bir temel sunmaktadır. Aşağıda da görüleceği üzere, her bir edinç alanı için dillerarası çeviri yapan çevirmenin edincinden hareketle kuramsal bir çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeve Kolay Dil çevirmeninin edinçleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu kuramsal temelden hareketle, Kolay Dil çevirmeninin sahip olması gereken özgül edinç alanlarına ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

### 3.1. Problem Çözme ve Karar Verme Edinci

Baydan'a göre çeviri, eleştirel ve yaratıcı bir düşünme sürecidir. Çeviri sorunlarına çözüm bulmak için öncelikle bu sorunların farkına varmak gerekir ki, bu da "üst edinç" olarak adlandırılan, çevirinin doğasına dair derin bir farkındalıkla mümkündür. Bu süreçte, yaratıcı düşünme potansiyel çözüm yolları üretirken, eleştirel düşünme ise bu seçenekler arasından amaca en uygun olanını seçer. Bu iki bilişsel mekanizma, çeviri ediminin temelini oluşturarak çeviriyi stratejik bir problem çözme etkinliğine dönüştürür (Baydan 2013: 108-109). Baydan'ın tanımlamasıyla bilişsel süreç aktarımı, yaratıcı ve eleştirel düşüncenin karşılıklı etkileşimiyle ilerler. Yaratıcı düşünme, bir sorun karşısında birden fazla özgün çözüm seçeneği üretme yeteneği olarak işlev görür. Bu, çevirmenin sözcük, yapı veya kültürel bağlam gibi unsurları alternatif yollarla ifade edebilmesini sağlar. Akabinde eleştirel düşünme devreye girerek üretilen bu seçenekleri amaca yönelik bir perspektifle değerlendirir. Çevirmen, hedef metnin amacına, okur kitlesine ve bağlamına en uygun olan çözümü seçerek, çeviri edimini bilinçli ve stratejik bir karara dönüştürür. Bu iki bilişsel mekanizmanın entegrasyonu, çeviriyi sadece bir aktarım işi olmaktan çıkarıp, çevirmenin metin üzerindeki yaratıcı ve eleştirel müdahalesini gerektiren profesyonel bir eylem haline getirir.

Kolay Dil çevirmeni için problem çözme ve karar verme edinci, metinle kurulan ilişkinin merkezinde yer alır. Çevirmen, kaynak metni hedef kitleye aktarmadan önce hedef kitlenin karşılaşacağı sorunların niteliğini doğru teşhis edebilmelidir. Bu teşhis, Baydan'ın ifade ettiği "üst edinç" düzeyinde bir farkındalıkla gerçekleşir. Ardından devreye giren yaratıcı düşünme, örneğin soyut kavramların somutlaştırılması, bağlaçların kullanımı ve metnin anlaşılır paragraflara ayrılması ya da teknik terimlerin günlük yaşamdan örneklerle desteklenmesi gibi çeşitli çözüm yolları üretir. Ancak bu üretim süreci tek başına yeterli değildir; çevirmen, eleştirel düşünme aracılığıyla alternatifleri değerlendirerek hedef kitlenin bilişsel kapasitesi, dikkat süresi ve sözcük dağarcığı açısından en uygun olanı seçer. Bu seçim süreci, Kolay Dil çevirisini sıradan bir dil aktarımından çıkarıp, stratejik kararların belirlediği pedagojik bir eyleme dönüştürür.

Problem çözme ve karar verme edinci Kolay Dil çevirmenine iki temel katkı sağlar. İlk olarak, metinlerde gereksiz bilgi yüklenmesinin veya aşırı kolaylaştırmanın önüne geçer; böylece okur ne eksik ne de fazla, erişilebilir düzeyde bilgiye ulaşır. İkinci olarak, çevirmen okurun anlam ufkunu genişletecek uygun örnekler, açıklamalar ve yönlendirici ifadeler seçerek metni kolaylaştırır. Ayrıca Kolay Dilin dilsel ilkeleri (Demirkıvıran / Göktepe 2025), çevirmenin problem çözme ve karar verme edinciyle iç içedir. Cümle yapısı, sözcük seçimi,

bağlaç kullanımı ve görsel desteğin her biri, çevirmenin bilişsel ve pedagojik duyarlılık temelinde verdiği mikro kararların sonucudur. Bu kararların doğruluğu, metnin hedef kitle tarafından anlaşılabilir ve erişilebilir olmasını sağlar. Kolay Dil metinlerinde çevirmenin gelişi güzel vereceği her karar hedef kitlenin anlam ufkunu daraltabilir, bilgiyi yanlış yorumlamasına yol açabilir ya da bilgiye erişimini tamamen engelleyebilir. Kolay Dil çevirisinde çevirmenin mikro kararları, metnin erişilebilirlik düzeyini belirler. Bu süreçte alınan her karar, yalnızca dilsel değil, bilişsel bir müdahaledir. Çevirmen anlamı değil, anlamın kurulma biçimini düzenler.

### 3.2. Araştırma Edinci

Araştırma edincinde çevirmen, dil, kültür, metin ve uzmanlık alanlarındaki eksikliklerini araştırma becerisiyle giderir. Bu edinç, sözlük, terimce, internet, koşut metinler ya da uzman görüşü gibi kaynaklardan yararlanmayı kapsadığı kadar, belirli bir problem için hangi kaynağın uygun olduğunu seçebilmeyi de içerir. Kaynaklardan elde edilen bilgiler birbirini tamamlar; ancak araştırma nihai çözüm değil, yaratıcı ve eleştirel düşünmenin başlangıç noktasıdır. Bu süreçten önce metnin çözümlenmesi, problemin tanımlanması ve bağlamdaki işlevinin hedef dile nasıl aktarılacağının değerlendirilmesi gerekir (Baydan 2013: 109).

Araştırma edinci, Kolay Dil çevirmeninin sahip olması gereken edinçlerden bir diğeridir. Çünkü hedef kitlenin ihtiyaçları, standart bir okur kitlesinden önemli ölçüde farklıdır. Çevirmen, metni kolaylaştırma sürecinde karşılaştığı kavramların en anlaşılabilir biçimde nasıl aktarılacağını belirlemek için dilsel kaynakların yanı sıra pedagojik ve psikolojik kaynaklara da başvurmak zorunda kalabilir. Örneğin, bir tıp metninde geçen teknik terimin yerine hangi gündelik sözcüğün kullanılacağı ya da bu terimin kısa bir açıklamayla mı yoksa görsel destekle mi sunulacağı veya tercih edilen görsel destek hedef kitle için yeteri kadar anlaşılır mı gibi araştırmaya dayalı bir karar gerektirebilir. Ayrıca, Kolay Dil metinlerinde kullanılan sözcüklerin hedef kitle tarafından gerçekten anlaşılıp anlaşılmadığını test etmek için koşut metinlerden, özel eğitim alanındaki çalışmalardan ve Kolay Dil ilkelerinden yararlanmak gerekir. Çevirmen, farklı kaynaklardan elde ettiği bilgileri karşılaştırıp bir araya getirerek okurun bilişsel kapasitesine uygun çözümler üretir. Sonuç olarak, Kolay Dil çevirmeni için araştırma edinci, bilgi eksikliklerini gideren teknik bir araç ve hedef kitlenin metni kavramasını kolaylaştıran, eleştirel ve yaratıcı düşünme süreçlerini besleyen stratejik bir yeterliktir.

### 3.3. Metin Edinci

Metin edinci, çevirmenin hem kaynak metni çözümleme hem de erek dilde işlevsel bir metin üretebilme yetkinliğini ifade eder. Baydan metin edinicinin iki yönlü olduğunu aktarır ve şöyle açıklar:

> Çevirmenlikte metin edinci iki yönlüdür; hem metin anlama/yorumlama ve çözümlemeyi, hem de metin yazmayı içerir. Çevirmen her iki dildeki metin türleri ve geleneklerini bilmeli veya bilmesi gerektiğinin bilincinde olmalıdır. İki dilde de okunaklı ve anlaşılabilir metinler üretebilmelidir. Çevirmenin kendisini sözlü ve yazılı olarak iyi ifade edebilmesi çok önemli bir beceridir. (Baydan 2013: 111)

Bu açımlama Kolay Dil açısından değerlendirildiğinde metin edinci, çevirmenin metni bir bütün olarak ele alma yetkinliğini ifade eder. Bu edinç, çevirmenin dilsel yeterliklerini metin düzeyinde bütünleştirerek anlamı doğru bir şekilde çözümleme ve erek dilde işlevsel bir biçimde yeniden üretme kapasitesini kapsar. Kolay Dil çevirmeninin metne yaklaşımı, bu edincin belirleyici rolüyle şekillenir. Çevirmen, metin edincine sahip olduğu için kaynak metnin sadece içeriği ile ilgilenmez, metnin türünü ve iletişimsel amacını doğru bir şekilde analiz eder. Bu, metnin dilsel kolaylaştırmasının yönünü belirleyen önemli bir aşamadır. Örneğin, bir bilgilendirme metninde epistemolojik sadakat yani bilginin doğruluğu korunurken, metnin pragmatik amacı doğrultusunda gereksiz detaylar elenir. Anlatı metinlerinde ise anlatısal bütünlük esas alınır; olay örgüsü kolaylaştırılsa da anlatının akışı ve temel duygusal dinamikleri korunur. Yönergelerde ise işlevsel netlik ön planda tutulur; adımlar mantıksal bir sırayla yeniden düzenlenir ve her bir eylem bilişsel olarak en kolay kavranacak şekilde Kolay Dilin hedef kitlesi için sunulur.

Baydan'ın çevirmenlikte metin edincini iki yönlü bir süreç olarak tanımladığı noktada, Kolay Dil çevirilerinin bu çerçeveden ayrıştığını belirtmek gerekir. Kolay Dil çevirilerinde metin edinci çok yönlüdür. Çevirmen metni yalnızca aktarmaz; çözümler, anlam öğelerini ayıklar, bilgiyi sadeleştirir ve hedef kitlenin bilişsel düzeyine uygun biçimde yeniden yapılandırır. Bu nedenle çevirmen, iki dil arasında çift yönlü üretim becerisine sahip olmaktan çok standart dildeki metinleri çözümleme ve onları Kolay Dile uygun biçimde yeniden yapılandırma konusunda yetkin olmalıdır. Bu durum, çevirmenin standart dildeki metin türlerini çok iyi tanımasını ve her bir türün Kolay Dil ilkelerine göre nasıl aktarılabileceğini bilmesini gerektirir. Ayrıca işverenin talebine bağlı olarak metin türünün Kolay Dile aktarımı sırasında türsel bir dönüşüm de söz konusu olabilir (Göktepe 2024: 179). Örneğin, bir bilgilendirme metni kolaylaştırma sürecinde yönerge biçimine dönüştürülebilir veya karmaşık anlatısal metinler daha sade bir anlatı türüne evrilebilir. Bu tür durumlarda çevirmen hem kaynak metnin türsel özelliklerini hem de hedef kitlenin beklentilerini gözeterek bilinçli kararlar almak durumundadır.

Bu çok boyutlu yaklaşım, çevirmenin metin edincini kullanarak metnin ontolojik kimliğini korurken, onu hedef kitlenin bilişsel kapasitesine ve beklentilerine uyarladığını gösterir. Böylece çevirmen kaynak metnin amacından sapmadan, hedef kitle için anlamlandırma sürecini kolaylaştıran stratejiler geliştirir. Metin edinci, Kolay Dil çevirisini metnin işlevsel ve türsel gerekliliklerini dikkate alan bir yeniden üretim eylemine dönüştürür.

### 3.4. Alan/Konu Edinci

Alan/konu edinci, çevirmenin belirli bir uzmanlık alanına ilişkin bilgi ve terminolojiye hâkimiyetini, bu bilgiyi çeviri sürecinde işlevsel biçimde kullanabilme becerisini ifade eder. Nord'un işlevsel çeviri kuramının (Nord 1991) son aşamasında sözcük düzeyindeki sorunlar incelenir ve çeviri eyleminin yönünü baştaki yönerge belirler (döngüsel model) (Nord 1991: 38). Bu aşamada çevirmenin kaynak ve erek metin türü geleneklerini tanıması, erek kitlenin okuma alışkanlıklarını bilmesi ve kendi uzmanlık bilgisini sürece dâhil etmesi gerekir. Alan bilgisi edinmek için sözlükler, veri tabanları, bilgisayar programları, internet kaynakları ve ilgili broşürler gibi araçlardan yararlanma becerisi büyük önem taşır. Kuramın işlerliği, çevirmenin sahip olduğu uzmanlık derecesi ve genel çeviri edinç düzeyiyle doğrudan ilişkilidir.

Bu nedenle çevirmen, kaynak ve erek dil bilgisine ek olarak erek kültürün yazılı geleneklerine, terminolojiye ve bu bilgilere ulaşmayı sağlayan yöntem bilgisine hâkim olmalıdır (Yazıcı 2005: 173). Nord'un işlevsel kuramı, çeviri sürecinde başarının dilsel yeterliğin yanında alan bilgisi, terminoloji hâkimiyeti ve araştırma yöntemlerini etkili biçimde kullanma becerisine bağlı olduğunu vurgular.

Özel alan çevirmenleri karşılaştıkları sorunlarda terminoloji sözlükleri, alan veri tabanları, uzman görüşleri ya da koşut metinler gibi kaynaklara başvurabilmektedir. Kolay Dil çevirmenliği ise Türkiye'de henüz kurumsallaşmamış bir alan olduğundan, bu tür başvuru kaynakları mevcut değildir. Çevirmenin yararlanabileceği tek somut araç, Kolay Dil ilkeleridir (Demirkıvıran / Göktepe 2025). Başvuru kaynaklarının eksikliği çevirmenlerin karar süreçlerini zorlaştırmakta ve süreci büyük ölçüde öznel deneyime dayalı hâle getirmektedir. Örneğin, bir sözcüğün kullanım sıklığını gösteren özel sözlüklerin veya erişilebilirlik odaklı dilsel veri tabanlarının bulunmaması, çevirmenin kolaya indirgeme tercihlerinde güvenilir verilere ulaşmasını engellemektedir. Bunun yanı sıra Kolay Dil çevirmeninin içinde bulunduğu bu koşullar, onu kendi alanında bir uzman olarak konumlandırmaktadır. Zira hedef kitlesi, bilişsel sınırlılıkları olan bireylerdir ve bu bireylere yönelik metin üretimi standart çeviri pratiklerinden daha farklı bir pedagojik yaklaşım gerektirir. Alan bilgisi, Kolay Dil çevirmeninde yalnızca terminolojiye hâkimiyet anlamına gelmez; bilişsel sınırlılık yaşayan bireylerin öğrenme süreçleri, dikkat düzeyleri ve okuma alışkanlıkları hakkında bilgi sahibi olmayı da kapsar (Bock 2019: 23-24). Dolayısıyla Kolay Dil çevirmeni hem mevcut kaynaklardan kısmen yararlanabilen hem de pedagojik duyarlılığı uzmanlık bilgisiyle birleştirmek zorunda olan bir konumdadır. Bu durum, alan/konu edincinin Kolay Dil bağlamında daha geniş kapsamlı ve daha yoğun çaba gerektiren bir edinç olarak değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Kolay Dil kapsamında çeviriler çoğaldıkça, alan ve konu bilgisini destekleyecek veri tabanlarının zamanla oluşacağı öngörülebilir. Ancak bu altyapı kurumsal ölçekte henüz mevcut değil. Bu nedenle çevirmen, alan/konu edincini geliştirmek için bireysel çözümler üretmek zorundadır. Çevirmen, gerçekleştirdiği çevirilerde kullandığı sözcüklerin ve yapıların hedef kitle tarafından ne ölçüde anlaşıldığını sistematik biçimde kaydederek kişisel bir veri tabanı oluşturabilir.[3] Çevirmen, hazırladığı metinleri küçük gruplar hâlindeki erek kitle üzerinde uygulamalı, bu uygulamalar sırasında anlamayı kolaylaştıran ya da zorlaştıran unsurları gözlemlemeli ve elde ettiği verileri sonraki çevirilerine yansıtmalıdır. Bunun yanında, bilişsel sınırlılıkları olan bireylerin öğrenme biçimleri, dikkat düzeyleri ve bilgi işleme süreçleri hakkında eğitim alması; özel eğitim literatüründen yararlanarak pedagojik bilgisini zenginleştirmesi de önemlidir. Tüm bu bireysel çabalar, çevirmenin henüz kurumsal destekten yoksun olan bu alanda kendi alan ve konu edinimini inşa etmesine ve mesleki donanımını sürdürülebilir şekilde geliştirmesine bağlıdır.

[3] Metinlerin ne ölçüde anlaşılabilir olduğunun güvenilir bir şekilde tespit edilebilmesi, erek kitleden oluşan denetçi grupların oluşturulmasıyla mümkündür. Bu validasyon sürecinde, Kolay Dil metinleri yayımlanmadan önce erek kitle tarafından okunur ve metnin anlaşılabilirliği test edilir (bkz. Demirkıvıran / Göktepe 2025).

### 3.5. Kültür İçi Aracılık Edinci

Çeviribilim, kültürlerarası iletişimi inceleyen disiplinlerarası yapısıyla, çevirmenin üstlendiği rolleri farklı boyutlarıyla açıklamaktadır. Çevirmenlerin üstlendikleri bu roller, kültürlerarası iletişimi çeviribilimin araştırma alanlarından biri hâline getirmiştir. Çeviribilimde genel kabul gören yaklaşım, kültürlerarası aktarımın gerçekleşebilmesi için çevirmenin hem kaynak hem de erek kültür hakkında bilgi sahibi olması gerektiğidir. Bu bilgi, kültürel edinç veya bilişsel edinç kavramıyla ilişkilendirilir. Ancak kültürlerarası iletişim kuramları açısından bu yaklaşımın tek başına yeterli olmadığı belirtilmektedir. Alman ekolüne göre kültürlerarası edinç, bilişsel edinçten daha geniş bir yapıya sahiptir ve üç alt edinçten oluşur: *bilişsel edinç, duyuşsal edinç ve edimbilimsel iletişim edinci* (Erll / Gymnich 2015: 11). Bu üç edinç bir arada kültürlerarası eylemin temelini oluşturmakta ve çevirmenin kültürlerarası rolünü çok boyutlu bir çerçeveye oturtmaktadır (Demirkıvıran 2021: 634). Kültürlerarası iletişim kuramlarının ortaya koyduğu çok boyutlu yapı, çevirmenin yalnızca bilişsel düzeyde bilgi sahibi olmasının yeterli olmadığını açıkça göstermektedir. Çeviri eyleminin başarıya ulaşabilmesi, aynı anda duyuşsal duyarlılık ve edimbilimsel iletişim becerisiyle desteklenen bütüncül bir edinç yaklaşımını zorunlu kılar. Bu çerçevede çevirmen, kültürler, toplumlar ve söylemler arasında aracılık ederken bilgiyi ve anlamı yeniden inşa eden ve kültürlerarası etkileşimi mümkün kılan etkin bir özne konumuna yerleşir.

Kolay Dil bağlamında kültürlerarası iletişim edinci farklı bir düzlemde değerlendirilmelidir; çünkü Kolay Dil çevirilerinde kaynak metin ile erek metin aynı dilde üretilmekte ve aktarım alt kültürlerarasıdır, yani bir kültürün içinde olan alt kültürlerin iletişimi ve etkileşimi söz konusudur. Bu nedenle aktarım düzlemi homojen bir kültür içinde değil; aynı kültürün içerisinde yer alan farklı alt kültürler arasında konumlanır. Tıpkı işitme engellilerin Türk kültürü içinde kendine özgü dilsel, toplumsal ve kültürel dinamiklere sahip bir topluluk olarak bir alt kültürü temsil etmeleri gibi, Kolay Dil hedef kitlesi de genel kültür içinde kendine özgü iletişim biçimleri ve anlam dünyalarıyla var olur.

Bu nedenle burada söz konusu olan edinç, "kültür içi aracılık edinci" olarak adlandırılabilir. *Kültür içi aracılık edinci, aynı dil ve kültür içinde farklı bilişsel, toplumsal ve deneyimsel düzeylere sahip bireyler ve alt kültürler arasında anlam aktarımını mümkün kılan çeviri yeterliğidir.* Bu edinç, hedef kitlenin dil kullanım biçimlerini, gündelik yaşam pratiklerini ve kültürel kodlarını tanımayı; bu unsurları çeviri sürecine dâhil ederek metni hem anlaşılır hem de işlevsel hâle getirmeyi içerir. Kültür içi aracılık, durağan bir bilgi alanı değil; çevirmenin deneyim, gözlem ve pedagojik duyarlılıkla sürekli geliştirdiği dinamik bir yeterliktir. Bu kavram mevcut kültürlerarası edinç modellerini ikame etmeyi değil, Kolay Dil çevirmenliğinin özgün iletişimsel bağlamında ortaya çıkan alt kültürler arasında aracılık gereksinimini kuramsal olarak görünür kılmayı amaçlayan yeni bir öneri niteliğindedir.

Kültür içi aracılık edincinin tanımlanabilmesi için Demirkıvıran'ın yaklaşımı (2021: 637) yol gösterici olmuştur:

> Kültürlerarası edinç özel bir edinçten çok spesifik, öğrenme ve deneyim odaklı genel bir edinçtir; genel atfedilen edince metodolojik beceriler, kişisel beceriler ve sosyal beceriler de dahildir. Kültürlerarası edinç durağan ve kendi kendine yeten bir şey olarak değil, sürekli gelişen ve diğer temel edinçlerle üretken bir ilişki içinde olan bir edinç olarak görülmektedir.

Kolay Dil çevirmeni açısından bu ifade, kültür içi aracılık edincinin sabit bir bilgi kümesinden ibaret olmadığını; deneyim, gözlem ve sürekli öğrenmeyle gelişen dinamik bir yeterlik olduğunu gösterir. Çevirmen, toplumun farklı kesimlerinin dil kullanım alışkanlıklarını tanımalı; özellikle bilişsel kısıtı olan bireylerin iletişim biçimlerine yönelik sosyal, kültürel ve pedagojik bir duyarlılık geliştirmelidir.

Bilindiği üzere dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürün taşıyıcısıdır. Her dilin kullanım biçimi, kendine özgü bir kültürel yapıyı beraberinde getirir. Kolay Dilin hedef kitlesi de bu bağlamda kendi dil kullanım pratikleriyle özgün bir dil-kültür dünyası oluşturur. Üstelik Kolay Dilin heterojen bir hedef kitleye hitap etmesi, kültür içi aracılık edincini daha karmaşık bir hâle getirir. Çünkü bilişsel düzeyleri, eğitim geçmişleri ve yaşam deneyimleri farklı olan bireylerin dilsel tercihleri ve anlam dünyaları da çeşitlilik gösterir; bu da çevirmeni, aynı kültür içinde yer alan farklı alt kültürel kodlar arasında aracılık yapmaya zorlar. Örneğin, zihinsel yetersizliği olan bireyler ile ileri yaş gruplarının Kolay Dil metinlerini okuma biçimleri ve kültürel referans alanları önemli ölçüde farklılık gösterebilir. Çevirmen, bu farklı alt kültürel pratikleri tanıyarak metni ortak bir kültürel zeminde yeniden kurgulamak zorundadır. Kültür içi aracılık edinci bu noktada, farklı alt kültürler arasında anlam aktarımını sağlayan bir çerçeveye dönüşür.

Bu edinç yalnızca hedef kitlenin kültürel dünyasını tanımayı değil, bu bilgiyi çeviri sürecinin her aşamasına—metin analizi, yeniden yapılandırma ve nihai kontrol—sistematik biçimde entegre etmeyi gerektirir. Örneğin, metnin hangi öğelerinin korunacağı ya da hangi soyut ifadelerin somutlaştırılacağına ve hangi tür görseller kullanılacağına dair kararlar, çevirmenin kültür içi aracılık kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir.

Çevirmen, sözcüklerin ya da dilsel yapıların arkasında bulunan bu kültürel bağlamı göz ardı ettiğinde, metin yüzeysel olarak belki erişilebilir olabilir; ancak hedef kitlenin anlam ufkuna nüfuz etme işlevini yitirir. Bu nedenle kültür içi aracılık edinci, Kolay Dil çevirmenine dilsel kolaylaştırmanın beraberinde başka bir sorumluluk daha yükler: hedef kitlenin gündelik yaşam pratiklerini, toplumsal deneyimlerini ve bilişsel dünyasını tanımak. Ayrıca bu edinç, çevirmenin hedef grupla etkileşim kurmasını, onların geri bildirimlerini kültürel uyum stratejilerine yansıtmasını da içerir. Böylece aracılık, tek yönlü bir aktarım değil, çift yönlü bir iletişim sürecine dönüşür.

Bu edinç doğrultusunda üretilen metinler, anlaşılabilirliklerini korurken hedef kitlenin kültürel gerçekliğiyle örtüşür ve böylece işlevsel bir iletişim aracına dönüşür. Hedef kitle bu metinlerle özdeşlik kurabilir; bu durum onların metni okuma motivasyonunu artırır. Böylece kültürel katılım ve toplumsal yaşama etkin biçimde dâhil olma süreçleri de güçlenir.

Kültür içi aracılık edinci, duyuşsal ve edimbilimsel edinçlerle karşılıklı etkileşim hâlindedir; bu üç edinç birlikte çevirmenin yalnızca dilsel değil, toplumsal ve kültürel düzeyde de kapsayıcı bir aktarım gerçekleştirmesini mümkün kılar.

### 3.6. Duyuşsal Edinç

Çevirmen için duyuşsal edinç, karşı kültür mensuplarının duygu ve davranışlarını doğru yorumlayabilmeyi ve iletişim sürecinde saygılı, yapıcı bir tavır geliştirmeyi gerektirir. Bu

edinç, empati geliştirme, önyargılardan uzak durma, iletişimsel sinyallere duyarlı olma ve değerler çatışmasında esneklik gösterebilme gibi unsurları kapsar. Demirkıvıran, bu yaklaşımı Erll ve Gymnich'in ortaya koyduğu çerçeveden hareketle ele almış ve özellikle etnomerkezcilikten uzak durmanın önemini vurgulamıştır. Duyuşsal edinci gelişmiş kişiler, karşı kültürden gelen duygu, düşünce ve davranışların sosyal ve kültürel nedenlerle şekillendiğini kavrar, önyargıdan uzak durur ve iletişim sürecinde saygı temelli bir yaklaşım benimser (Demirkıvıran 2021: 639).

Bu çerçeve, Kolay Dil çevirmeni açısından farklı bir boyut kazanır; çünkü burada mesele yalnızca kültürlerarasılık değil, aynı kültür içerisinde yer alan farklı bilişsel ve dilsel düzeyler arasında sağlıklı iletişim kurabilmektir. Bu durum, çevirmenin hedef kitlenin dünyasını anlamaya yönelik özel bir duyarlılık geliştirmesini ve iletişimsel etkileşimi buna göre şekillendirmesini zorunlu kılar. Duyuşsal edinç, çevirmenin kendi rolünün farkındalığını geliştiren ve mesleki sorumluluğunu derinleştiren temel bir gerekliliktir. Kolay Dil çevirmeni, yalnızca dilsel düzeyde değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal düzeyde de hedef kitlenin ihtiyaçlarını gözetebilmelidir. Çevirmen, metni kolaylaştırırken hedef kitlenin duyarlılıklarını, algı biçimlerini ve kültürel kodlarını gözetebildiğinde, iletişim süreci daha kapsayıcı hâle gelir. Bu bağlamda duyuşsal edinç, çeviri sürecinin yalnızca bir destek unsuru değil, sürecin yönünü belirleyen kurucu bir bileşen hâline gelir. Hedef kitle açısından çevirmenin duyuşsal edinç bilinciyle yürüttüğü çeviri süreci, hedef metni anlamayı kolaylaştırmakla sınırlı kalmaz; bireylerin kendilerini kültürün etkin bir parçası olarak görmelerine, toplumsal iletişim ağlarına katıldıklarını hissetmelerine ve değer gördükleri bilinciyle özsaygılarını pekiştirmelerine katkı sağlar. Bu yönüyle duyuşsal edinç, Kolay Dil çevirmenliğini salt dilsel bir faaliyet olmaktan çıkarıp sosyal kapsayıcılık ve katılımın da bir aracı hâline getirir.

Öncelikle Kolay Dil çevirilerinde duyuşsal edinç nasıl işlenir? Bu soru, çevirmenin hedef kitlenin deneyim dünyasında bulunmayan ya da sınırlı şekilde yer alan soyut ve teknik kavramlarla nasıl başa çıktığını ortaya koyar. Çevirmen, bu tür kavramları doğrudan aktarmak yerine onların günlük yaşamdaki somut karşılıklarını tercih ederek anlamı erişilebilir hâle getirir. Bu tercihler yapılırken Kolay Dilin sözcük düzeyindeki ilkeleri gözetilmeli, ancak çeviri yalnızca sözcüklerle sınırlı kalmadığı için metin düzeyi de ayrı bir boyut olarak değerlendirilmelidir. Metin düzeyinde yapılan düzenlemeler, hedef kitlenin ifadeleri nasıl algıladığı ve metinden nasıl etkilendiği sorularını merkeze alarak empatik bir yaklaşımı zorunlu kılar. Bu yaklaşım, dilsel erişilebilirliği kültürel ve sosyal bağlamla birlikte ele almayı gerektirir. Çevirmen, hedef kitlenin gündelik pratiklerini, toplumsal deneyimlerini ve kültürel referanslarını dikkate alarak metni kurgular; böylece okurun hem anlamaya yönelik bilişsel çabasını azaltır hem de metne aidiyet duygusunu güçlendirir. Bu aidiyet, hedef kitlenin iletişim sürecinde varlık duygusunu pekiştirir ve onları toplumsal etkileşimin etkin katılımcıları hâline getirir. Bu çerçevede Kolay Dilin görsel tasarım ilkeleri de önemli bir rol üstlenir. Örneğin, yetişkin bir erek kitleye yönelik metinlerde çocuksu görsellerin tercih edilmesi, hedef kitlenin rencide olmasına ve metinden uzaklaşmasına yol açabilir. Buna karşılık, yaşa ve bağlama uygun görsellerin seçilmesi çevirmenin duyuşsal edincini ortaya koyar; hedef kitlenin duygusal ihtiyaçlarını ve saygı görme beklentilerini gözettiğini gösterir.

### 3.7. Edimbilimsel İletişim Edinci

Edimbilimsel iletişim edinci, kültürlerarası edincin en önemli boyutlarından biridir ve işlevsel iletişimin gerçekleşmesini sağlar. Bu edinci geliştiren ve sahip olan bireyler, iletişim kurarken her duruma uygun sorun çözme stratejileri üretme becerisi kazanır. Diğer alt edinçlerle karşılaştırıldığında edimbilimsel iletişim edinci, ileri düzeyde somutlaştırma gerektirir; zira kültür odaklı iletişim kalıplarına aşina olmamak yanlış anlamalara ya da iletişimin tamamen kopmasına yol açabilir. Bu nedenle uygun iletişim stratejilerinin çalışılması, gözlem yapılması ve yoğun alıştırmaların sürdürülmesi zorunludur. Süreklilik ve öğrenme de bu edinç için belirleyicidir; tutum ve davranışların gözden geçirilmesi, iletişim yöntemlerinin geliştirilmesi, özdüşünümsellik ve bilgi edinimi sürekli tekrarlanmalıdır. Edimbilimsel iletişim edinci tek başına işlevsel değildir; bilişsel ve duyuşsal edinçlerle birlikte işlediğinde bütünsel bir kültürlerarası yeterlik ortaya çıkar. Dolayısıyla bu edinç, deneyim, gözlem ve uygulama süreçlerinin kesintisiz biçimde sürdürülmesini gerektiren dinamik bir yapıya sahiptir (Demirkıvıran 2021: 639-640). Edimbilimsel iletişim edinci, kültürlerarası iletişimde olduğu kadar kültür içi edinçte ve farklılıkların bulunduğu durumlarda belirleyici bir rol oynar. Bu nedenle Kolay Dil çevirmenleri açısından, bilişsel ve dilsel çeşitlilik gösteren hedef kitleyle etkili iletişim kurabilmek için edimbilimsel boyutun nasıl işleneceği özel bir önem taşır.

Kolay Dil çevirmeni için edimbilimsel iletişim edinci okurla kurulan iletişimin sürekliliğini ve işlevselliğini odağına alır. Bilişsel edinç, bilgiye erişim kanallarını açarken; duyuşsal edinç, hedef kitlenin metne duygusal olarak katılımını güçlendirir. Edimbilimsel edinç ise bu iki süreci bütünleştirerek metnin iletişimsel bağlamda işlerlik kazanmasını sağlar. Çevirmen, sadece sözcük seçimini değil, bağlamın hedef kitle tarafından nasıl yorumlanacağını da hesaba katmak zorundadır. Yanlış ya da eksik anlamlandırmalar, metnin anlaşılmamasına ve hedef kitlenin iletişim sürecinden dışlanmasına yol açabileceği için edimbilimsel boyut önemli bir eşik olarak öne çıkar. Heterojen yapıdaki hedef kitle düşünüldüğünde, her bireyin bilişsel ve dilsel kapasitesine uygun, sürdürülebilir iletişim stratejileri üretmek bu edinç sayesinde maksimize edilir. Bu bağlamda edimbilimsel iletişim edinci, Kolay Dil çevirmenini salt bilgi aktarıcısı olmaktan çıkarıp, okurla etkileşimi canlı tutan, toplumsal katılımı destekleyen etkin bir aracı konumuna yerleştirir. Bunun yanı sıra Kolay Dil çevirmeninin edimbilimsel edinç kapsamında geliştirmesi gereken temel unsur, iletişim stratejilerinin işlevsel kullanımıdır. Çevirmen, yalnızca metnin içeriğini kolaylaştırmakla yetinemez; hangi ifadenin hangi okur için hangi bağlamda daha anlaşılır olacağını öngörmelidir. Bu süreçte alternatif ifade biçimleri geliştirmek, hedef kitlenin dikkat süresine ve algısal kapasitesine uygun yapılandırmalar yapmak stratejik bir zorunluluktur. Böylece metin, okurla tek yönlü bir bilgi aktarımı olmaktan çıkar, karşılıklı etkileşime imkân veren bir iletişim zemini kazanır. Son olarak edimbilimsel iletişim edinci, günümüz koşullarında yalnızca yazılı metinlerle sınırlı değildir. Dijital erişim ortamlarının çeşitlenmesiyle birlikte bu edinç, web sitelerinden mobil uygulamalara, sesli ve görsel içeriklerden etkileşimli platformlara kadar farklı kanallarda yeniden somutlaştırılmak zorundadır. Her ortam, kendine özgü iletişim stratejileri gerektirir ve çevirmenin edimbilimsel duyarlılığını farklı boyutlarda sınar. Dolayısıyla Kolay Dil çevirmeni, bu edinç kapsamını durağan bir beceri olarak değil, sürekli gelişen bir öğrenme alanı olarak görmelidir. Teknolojik değişimlerle paralel ilerleyen bu yaklaşım, edimbilimsel iletişim edincini "ömür boyu öğrenme" perspektifiyle kavramayı zorunlu kılar. Böylelikle çevirmen,

farklı iletişim mecralarında hedef kitlenin katılımını güçlendiren, kültürel ve bilişsel engelleri aşan sürdürülebilir çözümler üretebilir.

### 3.8. Etik ve Sorumluluk Edinci

Kolay Dil çeviri çalışmalarında etik, çevirmen edincinin merkezinde konumlanır. Kolay Dil çevirmeni açısından etik ve sorumluluk edincine geçmeden önce kısaca etik kavramının açıklanması gerekir. İoanna Kuçuradi (2003), çalışmasında "etik" kavramının farklı bağlamlarda üç ayrı düzlemde kullanıldığını vurgular. Birinci düzlem, toplumların belli tarihsel dönemlerde geliştirdiği yazılı olmayan *ahlak normlarıdır*; yani "iyi" ve "kötü"yü belirleyen kültürel değerler sistemleri. İkinci düzlem, *meslek etikleri* olarak adlandırılan yazılı kodlar ve bildirgelerden oluşur; bu normlar, belirli bir mesleği icra edenlerin davranışlarını yönlendirmeyi amaçlar. Üçüncü düzlem ise *felsefî etik*tir; felsefi etik ise etik fenomenini konu alan, değer bilgisini geliştiren ve insan onurunun korunmasını temel alan felsefe dalıdır. Kuçuradi'ye göre, tek başına normların uygulanması yeterli değildir; gerçek anlamda değer koruyucu eylem için etik değere ilişkin felsefî bilginin edinilmesi gerekir. Ayrıca belirtmek gerekir ki burada amaç, etiğin felsefi ve teorik boyutlarında kaybolmak değil; bu genel etik çerçeveyi Kolay Dil çevirmenlerinin somut ve pratik sorumluluklarına uygulamaktır. Bu noktada literatürde etik üzerine sayısız tanım ve tartışma olduğu açıktır. Burada etik üzerine olan tartışmaya girmek yerine asıl amaç, bu genel bilgiyi bir temel olarak kullanıp Christiane Maaß'ın (2015) Kolay Dil için belirlediği spesifik etik kuralların ne kadar önemli olduğunu göstererek çalışma kapsamında da çevirmenin etik edinçlerini biraz daha derinleştirmek ve genişletmektir.

Maaß, Kolay Dil kapsamında mevcut etik çalışmaların Kolay Dilin etik ilkelerini belirleme konusunda yetersiz kaldığını vurgulayarak, Kolay Dil uygulamalarının daha sağlam etik temeller üzerine inşa edilmesi gerektiğini savunur. Maaß, Kolay Dil kapsamında şu ilkeleri sıralar (Maaß 2015: 81):

- **Erişim ve Bağlantı:** Kolay Dil, kullanıcılar ile metinler arasında bir köprü kurarak iletişimi kolaylaştırmalıdır. Bu işlev, bilgiye erişimi artırma amacını taşır.
- **Dil Bilgisi Tutarlılığı:** Metinlerde Almancanın yanlış kullanımı gibi dilbilgisel hatalardan kaçınılmalıdır. Doğru ve tutarlı bir dil yapısı anlaşılabilirliği destekler.
- **Yetişkinlere Yönelik Yaklaşım:** İçerikler, hedef kitlenin yetişkin bireyler olduğu bilinciyle hazırlanmalı ve çocuksu bir dilden uzak durulmalıdır.
- **Anlaşılabilirlik Odaklılık:** Kolay Dilin temel önceliği anlaşılabilirliktir. Diğer dilsel kurallar (örneğin, cinsiyetçi dilin önüne geçilmesi) bu temel hedefin gerisinde kalabilir.

Maaß burada Alman dili ve kültürünün özelliklerinden yola çıkarak Kolay Dilin etik ilkelerini aktarmaya çalışmıştır**.** Türkçe, dilsel ve kültürel yapısı itibarıyla Almancadan farklılıklar gösterdiğinden, Kolay Dil çevirmenlerinin etik edincinin daha geniş bir çerçevede ele alınması gerekir. Maaß'ın ilkelerini ileriye taşıyarak, Türkçe Kolay Dil çevirmeni açısından etik edincin kapsamı Türkiye'nin toplumsal ve kültürel gerçeklikleri doğrultusunda daha geniş bir bakış açısı gerektirir.

Kolay Dilin temel amacı dilsel engelleri ortadan kaldırmak olduğundan, çevirmenin ilk sorumluluğu kapsayıcı ve duyarlı bir dil kullanmaktır. Özellikle Türkçenin deyimsel ve metaforik zenginliği ile kültürel referanslarının çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, çevirmen şu hususlara dikkat etmelidir:

- **Kültürel Uyarlama:** Kaynak metindeki kültürel referansları, hedef kitlenin anlayabileceği şekilde, ötekileştirici olmayan bir yaklaşımla uyarlamak.
- **Stereotiplerden Kaçınma:** Engelli bireylere, yaşlılara veya farklı gruplara yönelik kalıp yargıları pekiştiren ifadelerden titizlikle kaçınmak.
- **Toplumsal Dinamikleri Gözetme:** Türk toplumunun sosyal yapısını ve hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak metni yerelleştirmek.
- **Bilgiye Doğru ve Tarafsız Erişim Sağlama:** Kolay Dil metinleri genellikle kamuya açık ve önemli bilgiler içerdiğinden, çevirmenin etik sorumluluğu metnin aslını koruyarak doğru, tarafsız ve objektif bir şekilde çevirisini yapmaktır. Çevirmen, metne kendi yorumunu, ideolojisini veya siyasi görüşünü katmamalıdır. Her bireyin bilgiye erişim hakkı olduğu bilinciyle hareket etmelidir.
- **Yetkinliğinin Farkında Olma Bilinci:** Bir çevirmen, her alanda uzman olamaz. Bu nedenle etik bir sorumluluk olarak çevirmen, kendi uzmanlık sınırlarının farkında olmalıdır. Hukuki, tıbbi veya teknik konularda yeterli bilgiye sahip değilse, bu tür çevirileri üstlenmeden önce uzmanlık desteğine başvurmaya ve disiplinlerarası çalışmalara açık olmalıdır. Bu bilinç, hatalı çevirilerin yol açabileceği olumsuz sonuçların önüne geçer.
- **Mesleki Gelişim Sorumluluğu:** Türkçe Kolay Dil gelişmekte olan bir alan olduğundan çevirmenler alan içi eğitimlere katılarak, meslektaşlarıyla deneyimlerini paylaşarak ve etik standartların belirlenmesi sürecine katkı sağlayarak Kolay Dilin daha güçlü bir altyapıya kavuşmasına yardımcı olabilirler.
- **Gizlilik ve Güven:** Çeviri sürecinde karşılaşılan bilgiler, mahremiyet ve güven ilkelerine uygun biçimde korunmalıdır. Bu tutum hem bireylerin haklarını hem de toplumsal güveni pekiştirir.

Etik ve sorumluluk edinci, yalnızca çevirmenin mesleki davranışlarını yönlendirmekle kalmaz; hedef kitle üzerinde somut ve dönüştürücü etkiler de yaratır:

- **Bağımsızlık**: Anlaşılır metinler, bireylerin günlük yaşamda kendi kararlarını verme becerilerini artırır.
- **Toplumsal Katılım**: Bilgiye erişim kolaylaştıkça, bireylerin toplumsal, siyasal ve kültürel alanlara katılımı artar.
- **Güven ve Saygınlık**: Çocuklaştırıcı veya dışlayıcı bir dilin kullanılmaması, hedef kitlenin toplum içinde onurlu ve eşit bireyler olarak konumlanmasını destekler.
- **Eşitlik ve Adalet**: Kolay Dil metinleri, toplumdaki bilgiye erişim uçurumunu daraltarak sosyal adaletin güçlenmesine katkı sağlar.

Etik ve sorumluluk edinci, çevirmenin mesleki davranışlarını düzenleyen teknik ilkelerin ötesinde, doğrudan toplumsal dönüşüm potansiyeline sahip bir alanı temsil eder.

Kolay Dil uygulamalarında bu edinçler, metin üretiminde uyulması gereken kuralları belirlemekle sınırlı kalmaz; bilginin toplumsal dolaşımını yeniden yapılandıran ve hedef kitlenin yaşam pratiklerine doğrudan etki eden bir boyut kazanır. Bu nedenle etik, çevirmen için normatif bir çerçevenin ötesinde, toplumsal adaletin ve insan onurunun korunmasını sağlayan temel bir zemin işlevi görür.

Çevirmen edincinin etik boyutu, hedef kitle açısından üç temel düzeyde dönüştürücü işlev üstlenir. Birincisi; *bilişsel özerklik* düzeyinde anlaşılır metinler, bireylerin bağımsız karar verme yetilerini destekler. Kolay Dilin hedef kitlesi arasında yer alan bireyler kendi yaşamlarına dair seçimlerinde dışarıya bağımlılıklarını azaltarak özneleşme süreçlerini güçlendirir. İkincisi; *toplumsal katılım* düzeyinde Kolay Dil metinleri, bireylerin kamusal alana eşit biçimde erişimine imkân tanır. Yasalar, sağlık bilgileri, hak ve yükümlülüklere dair belgeler gibi toplumsal düzeni doğrudan ilgilendiren alanlarda anlaşılabilirlik, demokratik katılımın önkoşulu hâline gelir. Üçüncüsü; *etik güven ve saygınlık* düzeyinde küçümseyici veya dışlayıcı dil kullanımından kaçınılması, bireylerin toplum içinde eşit statüyle konumlanmasını mümkün kılar. Bu yaklaşım, hedef kitlenin edilgen alıcılar olmaktan çıkıp, onurlu ve saygın aktörler olarak toplumsal ilişkilerde yer almalarını teşvik eder. Dolayısıyla etik ve sorumluluk edinci, çevirmenin bireysel tercihlerine bağlı bir duyarlılıktan çok daha fazlasını ifade eder. Kolay Dil çevirmeni, metinleri erişilebilir kılarken aynı zamanda toplumda eşitlikçi değerlerin kurumsallaşmasına katkıda bulunan bir aktör hâline gelir. Bu nedenle Kolay Dil çevirmeninin edinci, dilsel becerilerin ötesine geçen ve etik ilkelerle bütünleşmiş bir profesyonellik anlayışıyla tanımlanır. Böyle bir konumlanma, Kolay Dil çevirisini klasik eşdeğerlik tartışmalarının sınırlarından çıkararak çeviri etiği bağlamında erişilebilirlik odaklı yeni bir yönelim ortaya koyar.

Klasik çeviri teorileri büyük ölçüde dilsel eşdeğerlik kavramı üzerine kuruludur. Oysa Kolay Dil çevirilerinde amaç, dilsel eşdeğerliği sağlamak değil, bilişsel erişilebilirliği mümkün kılmaktır. Bu nedenle Kolay Dil çevirisi, çeviri etiğini yalnızca bir ilke olarak değil, eylemin yapısını belirleyen bir eksen olarak merkeze alır. Bu dönüşüm, çeviri faaliyetinin odağında bir kaymaya yol açarak erişilebilirlik eksenli yeni bir paradigmanın şekillenmesine zemin hazırlayabilir.

### 3.9. Yaratıcı Çeviri Edinci

Yaratıcı çeviri tartışmalarında amaç ve işlev uygunluğu, kültürel belirlenmişliğin yanı sıra yaratıcılık kavramı da merkezi bir rol oynar. Çeviribilim açısından yaratıcı süreçler uzun süredir sistematik biçimde incelenmektedir. Bu alanda en önemli dönüm noktalarından biri, Paul Kußmaul'un *Kreatives Übersetzen* [Yaratıcı Çeviri] (2000a) başlıklı eseridir. Kußmaul, çeviriyi "yüksek düzeyde yaratıcı bir faaliyet" (Kußmaul 2000a: 9) olarak tanımlayarak, yaratıcı formülasyonların çeviri sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğunu savunur.

Kolay Dil uygulamalarında temel amaç, metnin dilsel eşdeğerliğini sağlamaktan ziyade, hedef kitle için bilişsel erişilebilirliği temin etmektir. Bu ilke, çevirmenin rolünü geleneksel dillerarası aktarımdan ayırarak yaratıcı edincin kapsamını önemli ölçüde genişletir. Çevirmen bu süreçte yalnızca metni basitleştiren bir aracı değil, aynı zamanda bilgiyi yeniden yapılandıran, öncelik sırasına koyan ve hedef okurun bilişsel yükünü artıracak gereksiz

unsurları bertaraf eden bir uzman konumundadır. Dolayısıyla yaratıcılık, estetik bir tercih olmaktan çıkıp metnin pragmatik hedefine ulaşmasını sağlayan işlevsel bir zorunluluğa dönüşür. Nihai gaye, okurun metni yalnızca anlaması değil, aynı zamanda metnin yönlendirdiği eylemi doğru ve etkin bir biçimde gerçekleştirebilmesidir.

Yaratıcı çeviri denildiğinde Alman ekolünde akla gelen ilk isimlerden biri Paul Kußmaul'dur. Kußmaul, işlevselci yaklaşımını, bilişsel bilimler ve psikolinguistik araştırmalardan yararlanarak geliştirmiş ve bu doğrultuda yaratıcı çeviri kuramını şekillendirmiştir. 1980'li yıllarda söz edimi kuramı çerçevesinde çalışan Kußmaul, 1990'lı yıllarda odağını bilişsel bilimsel verilere yöneltmiş, çeviriyi temelinde yaratıcı bir süreç olarak ele almıştır. Bu çerçevede Fillmore'un (1977) Scenes-and-Frames Semantik kuramı, Lakoff'un (1987) prototip semantiği ve Schank'ın (1982) dinamik bellek modeli Kußmaul'un teorik arka planında önemli yer tutar. Ayrıca de Bono'nun (1970) lateral (yanal) düşünme kavramı, çevirmenin yaratıcı düşünme biçimlerini açıklamada temel referans noktalarından biridir (Kußmaul 2000a). Kußmaul'un vurguladığı "yorumsal hipotez oluşturma" süreci, çeviri eylemini mekanik bir aktarım olmaktan çıkarıp, yorumlayıcı, bağlama duyarlı ve üretici bir bilişsel süreç olarak konumlandırır (Siever 2010: 191). Kußmaul'a göre anlam, statik bir unsur değil; iletişim durumu ve bağlamla etkileşim içinde şekillenen dinamik bir yapıdır (Kußmaul 1996: 230-231).

Kußmaul'un işlevselci gelenek, bilişsel bilim ve psikolinguistik disiplinlerinden beslenen teorik yaklaşımı, Kolay Dil çevirmeninin yaratıcı edincini anlamak için sağlam bir zemin sunar. Bu yaklaşımın temelini oluşturan scene-frame (sahne-çerçeve), prototip, dinamik bellek, lateral (yanal) düşünme ve yorumsal hipotez oluşturma gibi kavramlar, Kolay Dil pratiğinde metin tasarımı için somut stratejilere dönüşür. Bu bağlamda sahne-çerçeve ilkesi, karmaşık bilgilerin okurun aşina olduğu bilişsel çerçeveler aracılığıyla yeniden yapılandırılmasını ifade eder. Prototip kullanımı, soyut kavramların hedef kitle için en tipik ve anlaşılır örnekler üzerinden somutlaştırılmasına dayanır. Dinamik bellek kavramı, metnin okurun mevcut bilgi birikimi ve deneyimleriyle aktif bağlar kurarak anlama sürecini kolaylaştırması gerekliliğine işaret eder. Lateral düşünme ise çevirmenin geleneksel çözüm yollarının dışına çıkarak içeriğe uygun, ancak beklenmedik sunum biçimleri geliştirmesi yetkinliğidir. Kußmaul'un "yorumsal hipotez" kavramı, Kolay Dil'de çevirmenin şu temel soruları öngörmesiyle pratik bir anlam kazanır: "Hedef okur, metnin hangi noktasında anlamsal bir kopukluk yaşayabilir? Bilgi, hangi bilişsel çerçeveyle daha etkin bir biçimde aktarılabilir?" Sonuç olarak yaratıcı çeviri edinci, bu tür hipotezleri formüle etme ve metni bu öngörüler doğrultusunda stratejik olarak yeniden kurgulama becerisi olarak tanımlanabilir.

Kußmaul'a göre çeviri sürecinde anlam, yalnızca dış girdilerin alttan üste doğru (bottom-up) işlenmesiyle değil; çevirmenin beklentilerini, önbilgilerini ve yorumlayıcı hipotezlerini üstten aşağıya (top-down) doğru yansıtılmasıyla da şekillenir (Kußmaul 1996: 230–231). Bu çift yönlü bilişsel etkileşim, çeviriyi mekanik bir aktarım süreci olmaktan çıkararak yaratıcı bir problem çözme faaliyetine dönüştürür.

Anlamlandırma süreci, bilişsel bilimde kabul gördüğü üzere metinsel girdilerin alttan üste (bottom-up) işlenmesi ile okurun beklenti ve önbilgilerinin üstten alta (top-down) doğru bir projeksiyonla metne yansıtılmasının dinamik bir etkileşimi sonucu gerçekleşir. Kolay Dil çevirisi, bu çift yönlü bilişsel modeli operasyonel bir iş akışına dönüştürerek metodolojik bir

çerçeveye oturtur. Sürecin ilk aşaması kaynak metnin alttan üste doğru analizi olup, bu evrede uzun ve gömülü tümceler, soyut referanslar, kültürel bağlama özgü unsurlar, terminolojik yoğunluk ve potansiyel belirsizlikler gibi bilişsel erişilebilirliği engelleyebilecek unsurlar sistematik olarak tespit edilir. İkinci aşama olan üstten alta yeniden kurma ise, erek kitlenin bilişsel profiline (önbilgi düzeyi, işlem kapasitesi, aşina olduğu şemalar) dayalı olarak metnin yeniden tasarlanmasını içerir. Bu evrede bilgi hiyerarşisi, cümle yapılarının optimal uzunluğu, leksik tercihleri, görsel destek unsurları ve metnin genel söylemsel örgüsü stratejik olarak yapılandırılır. Dolayısıyla bu çift aşamalı yaklaşım, Kolay Dil bağlamında yaratıcılığın sezgisel bir edimden ziyade, analitik teşhis ve hedef odaklı sentez ilkelerine dayanan sistematik ve uygulanabilir bir edinç olduğunu ortaya koymaktadır.

Kußmaul (2000b: 306-307) özellikle yaratıcı çeviri sürecinde Lakoff'dan hareketle "kategoriler arası sıçrama" (Kategoriesprünge) ve "bağlama duyarlı zincirleme" (chaining) gibi zihinsel işlemlerin belirleyici olduğunu vurgular. Çevirmen, kaynak metindeki sahne ve çerçeveleri alışılmış kalıplarla eşleştirmek yerine, hedef dilde yeni kategoriler ve sahneler inşa ederek beklenmedik fakat işlevsel çözümler üretir. Bu yaklaşım, sözcük düzeyindeki mikro çözümlemelere odaklanan geleneksel yöntemlerin aksine, anlamın makro yapılar üzerinden yeniden kurulmasına dayanır.

Kolay Dil bağlamında "kategori sıçraması", kavramsal içeriğin yeniden çerçevelenmesi yoluyla soyutun somuta indirgenmesini, mecazın doğrudan anlam katmanına aktarılmasını ve teknik süreçlerin işlemsel sıraya dönüştürülmesini ifade eder. Böyle bir müdahale, metnin makroyapı hedefleri ile mikroyapı seçimleri arasındaki uyumu güçlendirir; konu gelişimi, bilgi bütünlüğü ve işlevsel tutarlılık korunarak kavramsal yoğunluk öngörülebilir senaryolara dağıtılır. "Zincirleme" ise anlamın küçük, ardışık ve kestirilebilir birimler üzerinden inşa edilmesini sağlar; başlıklandırma, maddeleme ve numaralandırma gibi söylemsel araçlar, bilgiyi kümelere ayırarak okurun çalışma belleği üzerindeki yükünü düşürür ve metinsel ilerlemeyi adım-adım kanıtlanabilir bir akışa bağlar. Bu iki işlem birlikte ele alındığında, yaratıcı çeviri edinci bilişsel yük yönetimi ve metin tasarımı ilkeleriyle somutlaşır; çevirmen makro düzeyde hedeflenen anlamı korurken, mikro düzeydeki biçimsel kararlarla anlaşılırlığı artırır ve erek kitlenin işlevsel kavrama eşiğini aşağıya çeker. Bu çerçeve, Kußmaul'un makro odaklı yeniden kurma anlayışıyla uyumlu bir biçimde, Kolay Dil uygulamasında yaratıcılığı içgüdüsel bir yeti olmaktan çıkarıp sistematik, ölçülebilir ve tekrarlanabilir bir edinç alanı hâline getirir.

Kußmaul'un deneysel çalışmaları, yaratıcı çeviri becerisinin sezgisel bir yetenekten ibaret olmadığını; sistematik biçimde analiz edilebilen bilişsel stratejilere dayandığını göstermektedir. Böylece çevirmen, metnin "aktarıcısı" rolünden çıkarak anlamı yeniden kuran, yorumlayan ve bilişsel düzeyde yaratıcı kararlar veren bir özne konumuna yerleşir. Kolay Dil çevirisinde de benzer bir bilişsel süreç işler; çevirmen, dilsel unsurları kültürel ve deneyimsel prototipler üzerinden yeniden düzenler. Kolay Dilin hedef kitlesi için prototip, kavramsal kategorilerin soyut özelliklerinden çok, gündelik yaşam deneyimleriyle ve algısal benzerliklerle kurulan somut örüntülerdir. Bu prototipler, bireyin bilişsel kapasitesi, yaşantısal repertuvarı ve sosyal çevresiyle biçimlenir. Bu nedenle Kolay Dil çevirmeni, anlamı erişilebilir kılarken hedef topluluğun zihinsel temsilleriyle örtüşen yeni bir sahne kurar ve metni bu sahneye uygun biçimde yeniden yapılandırır.

Bu saptama, Kolay Dil çevirisi eğitimine doğrudan yön verir: yaratıcı edinç doğuştan gelen bir yetenek değil; sistematik öğretim ve güvenilir ölçme-değerlendirme süreçleriyle geliştirilebilen bir beceridir. Eğitsel tasarımın, (i) problem tipolojilerine (terim yükü, ilişki yoğunluğu, işlem dizileri), (ii) çözüm repertuarına (tanım–örnek çifti, senaryo temelli yeniden yazım, görsel/şematik temsil) ve (iii) kullanıcı doğrulamasına (validasyon, düzeltme) dayalı olarak kurgulanması gerekir. Bu yapı, Kolay Dil çevirmenini "aktarandan" tasarlayana dönüştürür.

Kußmaul, çeviri sürecinde kaynak ve hedef metinler arasında belirli değişmezliklerin (Invarianz) bulunması gerektiği görüşünü sürdürür. Ancak onun için bu değişmezlik, durağanlık ya da katılık anlamına gelmez; aksine değişmezliğin ancak değişim yoluyla mümkün olabileceğini vurgulayarak çeviri kuramına yeni bir vurgu getirir. Ona göre, hedef kültürdeki normlar ya da dilsel yapılar, çeviri sürecinde kimi zaman değişiklikleri zorunlu kılar; bu nedenle "çevirmen, hedef kültürün içeriksel düzeyde değişiklikleri gerekli kılabileceğini" hesaba katmak zorundadır. Dilbilgisel yapıdaki farklılıklar da çevirmeni değişikliğe yönlendirebilir. Hatta bazı durumlarda yalnızca dilsel değil, metnin işlevine ilişkin değişiklikler de kaynak metne kıyasla zorunlu hâle gelebilir (Kußmaul 1992: 480, akt. Siever 2010: 195).

Değişmezlik–değişkenlik ilkesi (Invarianz-Varianz), Kolay Dil çevirmeninin karar mantığını kuran temel eksendir. Korunacak unsurlar, epistemik doğruluk, illoküsyonel niyet ve pragmatik işlev/görev sonucudur; değiştirilebilir alan ise ifade biçimi, bilgi dizilimi, yoğunluk düzeyi, mod/medya (sözel–görsel–şematik) ve örtük içeriğin dışsallaştırılmasıdır. Bu çerçevede "sadakat", biçimsel benzerliğe indirgenemez; işlevsel sadakat olarak yeniden tanımlanır. Erek okurun metni anlayabilmesi, doğru çıkarımlar yapabilmesi ve uygun eylemlerde bulunabilmesi, çevirinin başarısını belirler.

Kußmaul, çevirinin değişiklik yapılmaksızın mümkün olmadığını açık biçimde vurgularken, kaynak ve hedef metinlerin belirli değişmezliklerle birbirine bağlı olduğunu da ifade eder. Bu yaklaşım, değişmezlik ve değişkenlik kavramlarını karşıt değil, birbirini tamamlayan ilkeler olarak konumlandırır. Kolay Dil uygulamalarında bu ilke somut bir karşılık bulur: korunacak unsurları sabit tutabilmek için biçimin dönüştürülmesi çoğu zaman zorunludur. Bu zorunluluk yalnızca pedagojik gerekçelerden değil; hukuki ve etik yükümlülükler, zarar minimizasyonu ve erişilebilirlik hakkı gibi normatif dayanaklardan da kaynaklanır.

Bu nedenle çevirmen, her müdahaleyi gereklilik–yeterlilik–ölçülülük ilkeleri çerçevesinde değerlendirir:

- Gereklilik: Dönüşüm gerçekten gerekli mi?
- Yeterlilik: Anlamın korunması ve görev başarımı için bu kadarı yeterli mi?
- Ölçülülük: Müdahale, korunacak unsurları, yani değişmezleri gölgelemeyecek düzeyde mi?

Bu çerçeve, çeviri sürecinde koru–dönüştür–kanıtla döngüsünü şekillendirir: korunacak unsurları tanımla, yaratıcı uyarlamayı uygula, sonuçları hedef grupla test et. Sonuç olarak, Kolay Dil çevirisinde yaratıcı çeviri edinci, korunacak unsurları belirleyip gerekli dönüşümleri

gerçekleştirme kapasitesi olarak somutlaşır. Bu kapasite, estetik tercihlerden çok bilişsel, pedagojik ve normatif temellere dayanan sistematik bir profesyonel yetkinliği temsil eder.

Kußmaul'a göre çevirmen, neyin değiştirileceğine ve bu değişikliğin hangi ölçüde yapılacağına karar verirken kaynak metinle etkileşim içinde yorumlayıcı bir süreç yürütür. Bu kararlar salt teknik tercihler değil, yorum ve anlamlandırma süreçleridir.

Kußmaul, uygulamada yaygın olan ve çeviride dönüşüme dayalı üç temel yöntemden söz eder: dönüştürme (Transformation), yer değiştirme (Transposition) ve açımlama (Explikation).

- **Dönüştürme** yönteminde çeviri, hedef dilin normlarına ve dil sisteminin gerekliliklerine uyacak şekilde bir uyarlama sürecini içerir.
- **Yer değiştirme** yönteminde, kaynak metindeki sözcük dizilişleri ya da sentaktik yapılar değiştirilerek anlam korunur.
- **Açımlama** yönteminde ise çevirmen, kaynak metinde örtük olarak bulunan anlamları açık hâle getirerek hedef metinde daha görünür kılar (Kußmaul 1999: 182, akt. Siever 2010: 195).

Bu yöntemler sayesinde çeviri, yalnızca dilsel bir aktarım değil, aynı zamanda hedef kültürün okur beklentilerine ve ihtiyaçlarına uygun yaratıcı bir yeniden biçimlendirme süreci hâline gelir.

Kußmaul'un çeviri süreçlerinde belirlediği üç temel strateji, dönüştürme (Transformation), yer değiştirme (Transposition) ve açımlama (Explikation) Kolay Dil çevirisi bağlamında uygulamaya yönelik somut karşılıklar bulur:

- Dönüştürme, kaynak metnin biçimsel yapısının erek kitlenin bilişsel erişimine uygun şekilde yeniden tasarlanmasını içerir. Kolay Dil uygulamalarında bu strateji, kısa ve yalın cümlelerin kullanımı, etken yapıların tercih edilmesi, yüksek frekanslı sözcüklerin seçimi ve bilginin başlıklar, kutucuklar ve beyaz alanlarla desteklenen açık bir mimari içinde sunulmasıyla somutlaşır. Ayrıca hedef kitlenin yaş ve deneyim düzeyine uygun görsellerin kullanımı, bu dönüşümün söylemsel boyutunu tamamlar.
- Yer değiştirme stratejisi, özellikle karmaşık sözdizimsel yapılara sahip metinlerde belirleyici bir işleve sahiptir. Kolay Dil çevirmeni, bir cümle içinde birden fazla bilgiyi taşıyan karmaşık yapıları çözümler; bu yapıları bağımsız ve kısa cümlelere dönüştürür. Ayrıca bilginin sırasını hedef kitlenin eylem zincirine uygun biçimde yeniden düzenler. Bu doğrultuda bilgi akışı genellikle amaç → adım → sonuç → dikkat biçiminde yapılandırılır; böylece okur için öngörülebilir, bilişsel olarak daha az yük bindiren ve işlemeye elverişli bir anlatı dizgesi oluşturulur.
- Açımlama stratejisi ise, metindeki örtük anlamların, terimlerin ve kültürel göndermelerin hedef kitlenin bilişsel şemalarına uygun biçimde görünür kılınmasını amaçlar. Terimler kısa tanım ve örneklerle açıklanır; kültürel referanslar bağlam içi açıklamalarla desteklenir, gerektiğinde ikonlar veya şemalar kullanılarak anlam görsel olarak pekiştirilir. Ayrıca, bağlamdan çıkarıldığında anlamın kaybolmasına neden olabilecek ancak metnin anlaşılması açısından vazgeçilmez olan bazı sözcükler de açımlama sürecine dahil edilir. Bu

tür sözcükler çoğu zaman teknik kavramlar, soyut terimler veya kültürel olarak yüklü ifadeler olabilir. Örneğin, mahremiyet konulu bir metinde bu kavramın yalnızca sözcük düzeyinde çevrilip bırakılması, hedef kitlenin bilişsel erişimi açısından yetersiz kalabilir; bu nedenle kavramın anlam alanı, kısa açıklamalar ya da somut senaryolarla desteklenerek görünür kılınmalıdır. Böylece açımlama stratejisi dilsel bir yardımcı teknik olmakla beraber hedef kitlenin anlam kurma süreçlerini yönlendiren ve bilişsel boşlukları gideren temel bir araç hâline gelir.

Bu üçlü yöntem seti, Kolay Dil çevirmeninin yaratıcı çeviri edincini sezgisel bir beceriden teknik işlemlere dayalı sistematik bir uygulama pratiğine dönüştürür. Böylece yaratıcılık, ölçülebilir, öğretilebilir ve değerlendirilebilir bir mesleki yetkinlik hâline gelir. Yöntemlerin operasyonel düzeyde tanımlanmış olması, Kolay Dil çeviri eğitiminde hem pedagojik bir çerçeve sunar hem de çeviri kalitesinin kanıta dayalı olarak izlenebilmesine imkân verir.

Yaratıcı çeviri edinci, Kolay Dil çevirmeni için kilit bir edinçtir, çünkü bu bağlamda çeviri, diğer türlerden farklı olarak yalnızca dilsel aktarımı değil, anlamın hedef kitlenin bilişsel özelliklerine ve işleme kapasitesine uygun biçimde yeniden kurgulanmasını gerektirir. Yaratıcı çeviri, çevirmenin yetkinliğinin ötesinde somut stratejiler (dönüştürme, yeniden düzenleme, açımlama) sunarak metni işlevsel ve erişilebilir kılar. Böylece çevirmen, biçimsel eşdeğerlik arayışını aşarak hedef kitlenin gerçekten anlayabileceği ve kullanabileceği metinler üretir. Bu yönüyle yaratıcı edinç, Kolay Dilin profesyonel teminatı ve ayırt edici ölçütü olarak öne çıkar.

## Sonuç

Kolay Dil çevirmenliği, hedef kitlenin bilişsel profili ve iletişimsel gereksinimleri nedeniyle klasik dillerarası ya da geleneksel diliçi çeviri modellerinden ayrışan özgül bir edinç bileşkesine dayanır. Bu bileşkeyi; sorunları teşhis edip bilişsel yükü azaltacak stratejik seçimler üreten problem çözme ve karar verme edinci; terim–kavram, pedagojik/psikolojik literatür ve koşut metinlerden yararlanarak en anlaşılır çözümü seçen araştırma edinci; tür ve amaç analizine dayalı bilgi hiyerarşisi kurup cümle–paragraf düzeyinde kontrollü sadeleştirme yapan metin edinci; uzmanlık içeriğini doğru, yeterli ve erek kitleye uygun biçimde yapılandıran alan/konu edinci; aynı dil ve kültür içinde farklı bilişsel/deneyim düzeyleri arasında anlam aktarımını mümkün kılan kültür içi aracılık edinci; empati, saygılı üslup ve önyargısız iletişimi önceleyen duyuşsal edinç; bağlamı işler kılan ve yanlış/anlamsız yorumları önleyen stratejiler geliştiren edimbilimsel iletişim edinci; erişilebilirlik hakkı, yetişkinlik ilkesi, tarafsızlık ve gizlilik ilkelerini mikro kararlara yansıtan etik ve sorumluluk edinci; biçimi dönüştürürken anlam-işlevi koruyan dönüştürme, yer değiştirme ve açımlama gibi yöntemlerle metni yeniden tasarlayan yaratıcı çeviri edinci oluşturmaktadır. Bu edinçler, Kolay Dil uygulamaları çeşitlendikçe ve farklı hedef gruplarla çalışıldıkça elbette genişleyip derinleşebilecektir; ancak ayrışmanın yönü ve gerekçesi açıktır.

Kolay Dil çevirisi, klasik çeviri süreçlerinden üç temel eksende farklılaşır. İlk olarak, hedef kitlenin bilişsel özellikleri ve özel gereksinimleri çeviri sürecini uzatır ve katmanlaştırır. Kolay Dil çevirisi, tek geçişli bir aktarım süreci olmaktan çıkar; analiz, yeniden yazım, görsel ve biçimsel desteklerin eklenmesi, pilot uygulama, düzeltme ve doğrulama aşamalarından

oluşan çok katmanlı ve yinelemeli bir yapıya dönüşür. Bu durum, zaman yönetimi, disiplinlerarası işbirliği ve kullanıcı geri bildirimi gibi unsurları sürecin ayrılmaz bir parçası hâline getirir.

İkinci olarak, klasik çeviri anlayışında öncelikli olan biçimsel eşdeğerlik, Kolay Dil çevirisinde anlam ve işlevin korunması lehine geri çekilir. Metin, hedef kitlenin bilişsel kapasitesine, dikkat özelliklerine ve dilsel yeterlilik düzeyine uygun şekilde yeniden yapılandırılır; bilgi sıralaması değiştirilebilir, türsel dönüşümler yapılabilir, soyut kavramlar somutlaştırılır ve çok modlu sunum biçimleri kullanılır. Sadakat ilkesi, biçime değil, metnin hedef kitle tarafından doğru anlaşılmasına ve kullanılmasına, yani işlevsel sadakate bağlanır.

Üçüncü olarak, etik ilkeler Kolay Dil çeviri sürecinde belirleyici bir konuma sahiptir. Hedef kitlenin özellikleri nedeniyle çevirmenin kararları erişilebilirlik hakkı, yetişkinlik ilkesi, tarafsızlık ve gizlilik gibi temel etik çerçeveler doğrultusunda şekillenir. Bu çerçeve, metnin dilinin ve içeriğinin hedef kitleye uygun şekilde yeniden yapılandırılmasını gerektirir; ancak bu süreçte bilgi eksiltme, aşırı basitleştirme ya da çocuğa yönelik bir dil kullanma gibi uygulamalardan kaçınılmalıdır. Aksi takdirde, metnin anlamı daralabilir veya hedef kitleye yanlış ya da yanıltıcı mesajlar verilebilir. Etik boyut, dilsel doğruluğun yerine geçmez; onu tamamlayıcı bir denetim ekseni olarak işlev görür. Çevirmen hem içeriği erişilebilir kılmak hem de bilginin bütünlüğünü korumak arasında dikkatli bir denge kurmakla yükümlüdür.

Dördüncü olarak, diğer çeviri türlerine oranla yaratıcı çeviri edinci merkezi bir rol üstlenir. Bunun nedeni, hedef kitlenin bilişsel özelliklerinin metnin yalnızca sözcük düzeyinde sadeleştirilmesiyle erişilebilir hâle gelmesine izin vermemesidir. Kolay Dil çevirmeni, anlamı korurken metni hedef kitlenin kavrama biçimine uygun şekilde yeniden kurgulamak, dilsel yapıyı işlevsel olarak dönüştürmek ve bilgi akışını yeniden düzenlemek zorundadır. Yaratıcılık bu bağlamda estetik bir tercih değil, bilişsel erişilebilirliği sağlamak için zorunlu bir mesleki yetkinliktir.

Sonuç olarak Kolay Dil çevirmenliği, yalnızca dilsel aktarım düzeyinde değil; süreç, amaç, etik çerçeve ve yaratıcı yaklaşım bakımından da klasik çeviri anlayışından ayrılır. Çevirmen, bu bağlamda aktarıcı olmaktan çıkarak anlamı düzenleyen, erişilebilirliği tasarlayan ve metni hedef grupla doğrulayan bir uzman konumuna yerleşir. Uygulamalar geliştikçe ve hedef gruplar çeşitlendikçe bu edinçlerin kurumsal standartlara yerleşmesi beklenmektedir.

## Kaynakça


**Baydan, Esra Birkan** (2013): Çeviri Eğitiminde Çeviri / Çevirmenlik Edinci: Problem Çözme ve Karar Verme Konusunda Bir Farkındalık Uygulaması. *İ.Ü. Çeviribilim Dergisi,* 7, 103-125.

**Bock, Bettina M.** (2019): *„Leichte Sprache". Kein Regelwerk: sprachwissenschaftliche Ergebnisse und Praxisempfehlungen aus dem LeiSA-Projekt.* Berlin: Frank & Timme.

**Demirkıvıran, Sine** (2021): Çeviride Kültürlerarası Edincin Önemi. *International Modern Scientific Research Congress - II,* 634-645.

**Demirkıvıran, Sine** (2024a): Kavramsal Yaklaşımlar ve Terimleştirme Süreci: Kolay Dil/Basit Dil ve Kolay Türkçe/Basit Türkçe. *Edebiyat Bilimleri*, Sayı 7, 27-44.

**Demirkıvıran, Sine** (2024b): Görsel-İşitsel Materyallerde Medya Alternatifi Olarak Kolay Türkçe. *Engelsiz Bilişim 2024: Teknolojide Eşit Fırsatlar*, İstanbul: Kriter Yayınevi, 37-54.

**Demirkıvıran, Sine / Göktepe, Fayıka** (2025): *Kolay Dilin Temelleri ve Türkçe Kolay Dil İlkeleri Kılavuzu.* Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yayınları. (Yayım aşamasında).

**Erll, Astrid / Gymnich, Marion** (2015): *Interkulturelle Kompetenzen: Erfolgreich kommunizieren zwischen den Kulturen.* Stuttgart: Klett.

**Göktepe, Fayıka** (2024): Literaturübersetzung im Kontext von Leichter Sprache: Ein funktionaler Zugang zu Literatur. *Jahrbuch für internationale Germanistik,* 169-195.

**Göktepe, Fayıka / Demirkıvıran, Sine** (2024): Türkçe Kolay Dil'e İlk Yaklaşımlar. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi,* 51, 297-332.

**Jakobson, Roman** (1959): On Linguistic Aspects of Translation. Ed. Reuben A. Brower *On Translation*: Harvard University Press, 232-239.

**Kadric, Mira / Kaindl, Klaus / Pöchhacker, Franz** (Ed.) (2000): *Translationswissenschaft.* Festschrift für Mary Snell-Hornby zum 60. Geburtstag. Tübingen: Stauffenburg.

**Kuçuradi, İoanna** (2003): Etik ve Etikler. *Türkiye Mühendislik Haberleri (TMH),* 423(1), 7-9.

**Kußmaul, Paul** (1996): Die Bedeutung des Verstehensprozesses für das Übersetzen. Lauer, Angelika / Gerzymisch-Arbogast, Heidrun / Haller, Johann / Steiner, Erich (Ed.): *Übersetzungswissenschaft im Umbruch. Festschrift für Wolfram Wilss zum 70. Geburtstag.* Tübingen: Narr, 229-238.

**Kußmaul, Paul** (2000a): *Kreatives Übersetzen.* Tübingen: Stauffenburg Verlag.

**Kußmaul, Paul** (2000b): Gedankensprünge beim Übersetzen. Kadric, Mira / Kaindl, Klaus / Pöchhacker, Franz (Ed.): *Translationswissenschaft. Festschrift für Mary Snell-Hornby zum 60. Geburtstag.* Tübingen: Stauffenburg, 305-317.

**Maaß, Christiane** (2015): *Leichte Sprache: Das Regelbuch.* Berlin: LIT Verlag.

**Nord, Christiane** (1991): *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse* (2., neubearb. Aufl.). Heidelberg: Julius Groos Verlag.

**Siever, Holger** (2010): *Übersetzen und Interpretation: Die Herausbildung der Übersetzungswissenschaft als eigenständige wissenschaftliche Disziplin im deutschen Sprachraum von 1960 bis 2000.* Frankfurt a.M.: Peter Lang.

**Uslu, Ferit** (2010): Bilgi ve İnanç Kavramlarının Analizi. Hasan Yücel Başdemir (Ed.): *Epistemoloji: Temel Metinler.* Ankara: Hititkitap Yayınevi, 15-17.

**Yazıcı, Mine** (2005): *Çeviribilim: Temel Kavram ve Kuramları.* İstanbul: Multilingual Yayınları.